

PROCURATURA
REPUBLICII MOLDOVA

ISSN 2587-3601
E-ISSN 2587-361X

REVISTA PROCURATURII Republicii Moldova

Nr. 12/2023

ÎN REVISTĂ:

- Editorial
- Studii – Articole – Discuții –
Comentarii – Analize – Sinteze –
Opinii – Cercetări

REVISTA
PROCURATURII
Republicii Moldova

Nr. 12/2023

COLEGIUL ȘTIINȚIFIC AL PUBLICAȚIEI:

Ion MUNTEANU – Procuror General interimar

Igor DEMCIUCIN – Adjunctul Procurorului General interimar

Aliona NESTEROV – Adjunctul Procurorului General interimar

Ion GUCEAC – doctor habilitat în drept, profesor universitar, academician

Vitalie STATI – doctor în drept, conferențiar universitar USM

Igor DOLEA – doctor habilitat în drept, profesor universitar USM

Stanislav COPEȚCHI – doctor în drept, conferențiar universitar USM

Ion CĂPĂȚINĂ – lector superior USM

Lilia MARGINEANU – doctor în drept, decan ULIM, Șef catedră drept privat

Dumitru ROMAN – doctor în drept, conferențiar universitar USM

Ovidiu PREDESCU – doctor în drept, profesor universitar, România

Mircea DUȚU – doctor în drept, profesor universitar, Director al Institutului de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române

COLEGIUL DE REDACȚIE AL PUBLICAȚIEI:

Aliona NESTEROV - Adjunctul Procurorului General interimar, redactor-șef

Marcel DIMITRAȘ – Procuror-șef al Secției judiciar-penală

Alexandru NICHITA – Adjunct al procurorului-șef al Procuraturii municipiului Chișinău, șef al Oficiului Ciocana

Tatiana GULEA – Procuror-șef interimar al Secției urmărire penală

Dumitru OBADĂ – Agent guvernamental, lector universitar USM

Eduard VARZARI – membru CSP, procuror detașat

Gheorghe RENIȚĂ – lector universitar USM

Nicolae ZANEVICI – Procuror-șef interimar al Secției analiză criminologică și inițiative legislative

Vasile UNTILĂ – Adjunct al procurorului-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia, șef al Oficiului Comrat

Dumitru CALENDARI – Procuror-șef al Procuraturii de circumscripție Cahul

Cornelia VICLEANSCHI – ex-procuror

ANUNȚ IMPORTANT

Analizele, comentariile și sintezele din prezenta publicație nu exprimă în mod necesar poziția oficială a Procuraturii Republicii Moldova și a Consiliului Superior al Procurorilor cu privire la problematica tratată, ci constituie opinia profesională și publicistică a autorilor acestora.

Reproducerea materialelor publicate este permisă numai cu acordul scris al Colegiului de redacție al Revistei Procuraturii Republicii Moldova și al autorului.

Numerele apărute ale Revistei Procuraturii Republicii Moldova sunt disponibile în format electronic pe pagina de internet a Procuraturii Republicii Moldova – www.procuratura.md, rubrica Biblioteca digitală, subrubrica Cercetare și publicații, compartimentul Revista Procuraturii.

NOTA REDACȚIEI

Condițiile de tehnoredactare și de publicare le găsiți pe pagina de internet a Procuraturii Republicii Moldova – www.procuratura.md, rubrica Despre instituție, subrubrica Cadrul juridic, compartimentul Acte departamentale.

CUPRINS

EDITORIAL

Ion MUNTEANU: Mesajul Procurorului General interimar la final de an.....	5
Angela MOTUZOC: Mesajul Președintelui Consiliului Superior al Procurorilor la final de an.....	6

STUDII – ARTICOLE – DISCUȚII – COMENTARII – ANALIZE – SINTEZE – OPINII – CERCETĂRI

Sergiu RUSSU: Analiza cadrului legal național privind abuzul și exploatarea sexuală online asupra copiilor prin prisma reglementărilor internaționale.....	9
Dumitru CALENDARI: Participarea procurorului la etapa dezbaterilor judiciare în instanța de apel pe cauze penale. Partea a II.....	17
Grigori BELÎ: Particularitățile personalității infractorului și audierii acestuia pe cauzele de trafic de persoane	22
Elena ZGHIBARȚA, Doina-Cezara GALAN: Observații asupra incriminării răpirii vehiculelor fără scop de însușire	28
Ruslan DONIA: Aspecte practice privind discrepanțele procesuale depistate la aplicarea de către agenții constatatori a unor prevederi ale Codului contravențional	33
Marian RAMAȘCAN: Situația de urmărire penală – teme de adoptare a hotărârilor tactice privind identificarea locului aflării bunurilor sustrate	37
Ana CUȘNIR: Planificarea activității – un instrument managerial de bază în asigurarea eficienței instituționale.....	42

EDITORIAL

Ion MUNTEANU: Mesajul Procurorului General interimar la final de an.....5

Angela MOTUZOC: Mesajul Președintelui Consiliului Superior al Procurorilor la final de an 6

MESAJUL PROCURORULUI GENERAL LA FINAL DE AN

Ion MUNTEANU*

Procuror General interimar al Republicii Moldova

Stimați Colegi,

La sfârșit de an și în ajunul sărbătorilor de iarnă, sunt onorat să mă adresez întregului colectiv al Procuraturii.

Ne aflăm la cumpăna dintre ani, moment de reflecție și analiză asupra activității de peste an și de perspectivă pentru noul an.

În anul 2023, Procuratura a urmărit, în mod prioritar amplificarea eforturilor întreprinse pentru prevenirea și combaterea corupției la nivel înalt și a criminalității organizate, asigurarea supremației legii, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, dezvoltarea capacităților funcționale ale instituției și asigurarea transparenței în activitate.

Activitatea de bază a Procuraturii a fost axată pe implementarea politicii penale a statului în contracararea fenomenelor infracționale și protejarea intereselor societății. O atenție deosebită a fost atribuită exercitării și conducerii urmăririi penale, pe dosarele de interes sporit în societate, precum și din domenii specifice ale criminalității, cum ar fi: corupția, spălarea banilor, traficul ilicit de droguri, traficul de ființe umane, crimele

cibernetică, infracțiunile contra mediului, infracțiunile economice ș.a.

În acest context, mulțumesc colegilor pentru efortul depus în fiecare zi și contribuția profesională în realizarea actului de justiție, pentru dedicație, curaj și rezistență.

Pentru anul 2024 ne propunem să continuăm să lucrăm împreună pentru consolidarea încrederii în justiție și în procurori și sperăm ca rezultatele noastre să întărească imaginea unui sistem integru, profesionist și dedicat. Îmi exprim încrederea că vom continua să remarcăm progrese pe acest drum și deși este o misiune dificilă îndemn procurorii să rămână responsabili să respecte și să protejeze demnitatea, onoarea și prestigiul profesiei de procuror.

Cu prilejul sărbătorilor de iarnă, în numele meu personal și al echipei Procuraturii Republicii Moldova, vă adresez cele mai sincere urări de bine, vă doresc să aveți parte de un An Nou plin de reușite personale și profesionale, iar pragul acestui început să aducă sănătate, înțelepciune, bunăstare și pace.

* ion.munteanu@procuratura.md

La mulți ani în 2024!

MESAJUL PREȘEDINTELUI CONSILIULUI SUPERIOR AL PROCURORILOR LA FINAL DE AN

Angela MOTUZOC*
*Președinte al Consiliului
Superior al Procurorilor*

Stimați colegi,

Fiecare final de an ne oferă prilejul de a marca și, deopotrivă, a aprecia succesele atinse, dar și oportunitatea de a stabili obiectivele de activitate pentru următoarea perioadă.

Eficiența activității procurorilor se reflectă în progresele înregistrate pe dimensiunea respectării drepturilor și libertăților fundamentale, și se apreciază prin prisma încrederii cetățenilor în imaginea instituțională.

Exprimăm apreciere pentru efortul dumneavoastră din anul 2023, prin care ați continuat activitățile din dosarele penale aflate în gestiune, ați examinat adresări, ați susținut pledoarii în sălile de judecată, ați soluționat plângeri și ați avut preocuparea ca toate procedurile vizate să se realizeze potrivit ordinii de drept.

Ca Noul An să vină cu perspective promițătoare, există necesitatea de a ne concentra asupra soluțiilor care să asigure funcționalitatea sistemului Procuraturii, în cadrul căreia activitatea reprezintă pe de o parte o onoare, dar în primul rând reprezintă o mare responsabilitate în ceea ce privește bunul mers al justiției.

Să avem în continuare încredere în valorile specifice profesiei, prin protejarea profilului identității instituționale.

Spre sfârșitul anului să evaluăm cu responsabilitate diagrama domeniului profesional, pentru a valoriza, cu multă exigență, rezultatele înregistrate.

Dorim să mulțumim colegilor procurori pentru efortul continuu în exercitarea profesiei de a sluji dreptatea și valorile statului de drept, și să aducem felicitări pentru activitatea deosebit de complexă desfășurată zi de zi.

În considerarea spiritului sărbătorilor de iarnă, vă adresăm sincere și calde urări de bine, însoțite de dulcele ecou al colindei și clinchetului de clopoțel.

Vă dorim să aveți bucuria multor momente frumoase, iar puterea emoțiilor trăite alături de familie, prieteni, colegi să vă ofere speranța unui bun început, intensificat de succesul împlinirilor personale și eforturilor profesionale, catalizate de determinare și perseverență.

Fie ca spiritul curat al sărbătorilor de iarnă să vă aducă dumneavoastră, precum și familiilor dumneavoastră, liniște, pace și sănătate!

Un An Nou cu bucurii și împliniri!

* a.motuzoc@procuratura.md

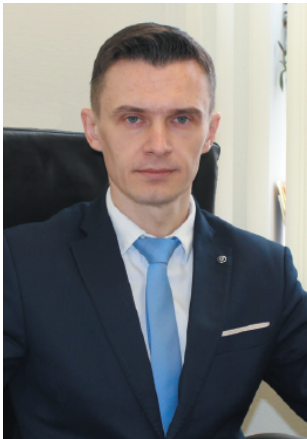

STUDII – ARTICOLE – DISCUȚII – COMENTARIII – ANALIZE – SINTEZE – OPINII – CERCETĂRI

Sergiu RUSSU: Analiza cadrului legal național privind abuzul și exploatarea sexuală online asupra copiilor prin prisma reglementărilor internaționale	9
Dumitru CALENDARI: Participarea procurorului la etapa dezbaterilor judiciare în instanța de apel pe cauze penale. Partea a II	17
Grigori BELÎ: Particularitățile personalității infractorului și audierii acestuia pe cauzele de trafic de persoane	22
Elena ZGHIBARȚA, Doina-Cezara GALAN: Observații asupra incriminării răpirii vehiculelor fără scop de însușire.....	28
Ruslan DONIA: Aspecte practice privind discrepanțele procesuale depistate la aplicarea de către agenții constatatori a unor prevederi ale Codului contravențional	33
Marian RAMAȘCAN: Situația de urmărire penală – teme de adoptare a hotărârilor tactice privind identificarea locului aflării bunurilor sustrase.....	37
Ana CUȘNIR: Planificarea activității – un instrument managerial de bază în asigurarea eficienței instituționale.....	42

ANALIZA CADRULUI LEGAL NAȚIONAL PRIVIND ABUZUL ȘI EXPLOATAREA SEXUALĂ ONLINE ASUPRA COPIILOR PRIN PRISMA REGLEMENTĂRILOR INTERNAȚIONALE

Sergiu RUSSU*
Procuror-șef al Secției combatere trafic
de ființe umane a Procuraturii Generale

REZUMAT

Autorul a făcut câteva observații asupra cadrului național de reglementare privind pedepsele prevăzute în Codul Penal cu privire la infracțiunile legate de abuzul și exploatarea sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor și comunicațiilor informaționale. Scopul lucrării este de a evidenția unele lacune normative din Codul penal cu privire la componentele de infracțiuni analizate, dar și propuneri de înlăturare a acestor deficiențe prin alinierea normelor naționale la Directiva Parlamentului European nr. 2011/92/UE și, de asemenea, cu prevederile Convenției Consiliului European privind protecția copiilor împotriva exploatării și abuzului sexual, Convenția de la Lanzarote.

Cuvinte cheie: *Materiale de abuz sexual asupra copiilor, îngrijire, vulnerabilitate, participarea sau asistarea la spectacole pornografice, eliminarea discriminării femeilor, turismul sexual.*

ABSTRACT

The author has made some observations on the national regulatory framework on the penalties provide in the Penal Code regarding crimes related to the abuse and sexual exploitation of children with the use of information and communication technologies. The aim of the work is to highlight some gaps in the Criminal Code regarding the components of the crime commented on, but also proposals for removing these deficiencies by aligning the national rules with the Directive of the European Parliament no. 2011/92/EU and also with the provisions of the Convention of the Council of Europe on the protection of children against sexual exploitation and abuse, the Lanzarote Convention.

Key words: *Child sexual abuse materials, grooming, vulnerability, participating or attending pornographic shows, elimination of discrimination against women, sex tourism.*

---

* s.russu@procuratura.md

„Copiii sunt unul dintre cele mai mari daruri.
Dar să crești o persoană iubitoare
și fericită în lumea modernă
nu este o sarcină ușoară pentru niciun părinte.”

(Tim SELDIN, *Enciclopedia Montessori*)

Abuzul și exploatarea sexuală online asupra copiilor este un domeniu relativ nou, puțin cercetat în Republica Moldova. Tendința de utilizare a tehnologiilor informaționale și comunicațiilor în comiterea faptelor de abuz și exploatare sexuală asupra copiilor determină noi provocări în investigarea, urmărirea penală și examinarea cauzelor în instanța de judecată.

Una din cele mai mari dificultăți este determinată de necesitatea asigurării interesului superior al copilului, în contextul în care faptele infracționale sunt comise în mediul virtual, iar materialele de abuz sexual al copiilor pot fi vizualizate, descărcate, distribuite de mii de abuzatori concomitent.

Adaptarea modului de operare al abuzatorilor la contextul virtual și evoluțiile constante în domeniul TIC, pe de o parte facilitează comiterea unui spectru mai vast de infracțiuni și, totodată, le creează posibilități de eschivare de la răspunderea legală pentru acțiunile săvârșite.

Aceasta determină necesitatea ajustării răspunsului statului față de cazurile de abuz și exploatare sexuală, astfel încât specialiștii din organele de drept să poată identifica timpuriu și pro-activ cazurile de abuz comise în mediul online, iar sistemul de justiție să poată examina cauzele echidistant, obiectiv și imparțial, ținând cont de specificul cauzelor de abuz și exploatare sexuală online a copiilor.

Începând cu perioada anilor 2019–2020, un grup de experți coordonat de Centrul Internațional „La Strada” a elaborat *Compendiul privind Normele/instrumentele juridice internaționale și naționale în domeniul combaterii abuzului și exploatării sexuale a copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare*¹.

În continuarea eforturilor inițiate în domeniu, în perioada anului 2023 a fost realizată o nouă cercetare, care și-a propus să analizeze perspectiva practicii de implementare a prevederilor cadrului legal în domeniu, în vederea determinării corespunderii și eficacității actelor normative naționale cu cele internaționale și elaborării unor recomandări pentru îmbunătățirea cadrului legal și răspunsului organelor de drept și justiție la abuzul și exploatarea sexuală asupra copiilor. Astfel, la 22.09.2023, a fost realizată prezentarea studiului discutat, unde autorul prezentului articol a realizat compartimentul analizei cadrului legal național prin prisma reglementărilor

internaționale, dar și particularitățile investigării și urmării penale a acestor infracțiuni, unele aspecte ale cărora în sinteză vor fi redate *infra*.

La subiect, cadrul legal internațional ce vizează abuzul și exploatarea sexuală asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare a evoluat în ultimii ani, fiind stabilite noi linii directorii, recomandări și standarde ce vizează incriminarea acestor infracțiuni.

Cel mai recent Raport al Comitetului Părților la *Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării și abuzului sexual*, realizat în contextul celei de-a doua rundă de monitorizare a implementării *Convenției de la Lanzarote privind protecția copiilor împotriva abuzului și exploatării sexuale* facilitată de utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare, furnizează recomandări de îmbunătățire a cadrului legal de către statele părți, ce vizează direct și Republica Moldova².

Liniile Directorii privind implementarea *Protocolului Opțional al Convenției privind Drepturile Copilului privind vânzarea copiilor, prostituția și pornografia cu copii*³, recunoscând noile provocări în domeniul protecției internaționale a copiilor împotriva abuzului și exploatării sexuale facilitate de utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicații, solicită statelor revizuirea cadrului legal național.

Prevederile normative ce vizează infracțiunile de abuz și exploatare sexuală online asupra copiilor au suferit mai multe modificări considerabile odată cu intrarea în vigoare a Legii nr.316 din 17.11.2022.

Astfel, în contextul modificărilor legislative operate, se impune revizuirea modalității de interpretare și aplicare a normelor ce incriminează infracțiunile privind viața sexuală, în raport cu infracțiunile privind abuzul și exploatarea sexuală asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare.

Una din infracțiunile caracteristice abuzului și exploatării sexuale a copiilor cu utilizarea tehnologiilor online, cea prevăzută de **art.175 din Codul penal**, a fost modificată semnificativ.

1 Aprobata ca Instrucțiune cu caracter general prin Ordinul Procurorului General nr.80/15 din 15.10.2020.

2 <https://rm.coe.int/implementation-report-on-the-2nd-monitoring-round-the-protection-of-ch/1680a619c4>

3 <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G19/268/13/PDF/G1926813.pdf?OpenElement>

art. 175 din Codul penal		
	redacția până la 09.01.2023	redacția după 09.01.2023
Fapta infracțională	Acțiuni perverse	Acțiuni cu caracter sexual săvârșite cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani
Definiția	Acțiuni perverse săvârșite față de o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a împlinit vârsta de 16 ani, constând în exhibare, atingeri indecente, discuții cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale, determinarea victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice, punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic, precum și în alte acțiuni cu caracter sexual.	Acțiunile cu caracter sexual consimțite, săvârșite cu bună știință cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani.
Consimțământul victimei	Este irelevant și nu necesită a fi stabilit.	Este obligatoriu de a fi stabilit pentru calificarea faptei în baza acestei componente de infracțiune.

Astfel, redacția actuală a legii vine cu o revizuire nu doar a denumirii infracțiunii, ci și a textului acesteia *per ansamblu*. În această ordine de idei, este necesar de punctat că infracțiunea prevăzută de art.175 din Codul penal, în redacția de până la 09.01.2023, era aliniată la prevederile Convenției de la Lanzarote, și anume cele stipulate în art.21 – *Infracțiunile legate de participarea unui copil la spectacole pornografice* și art.22 – *Coruperea minorilor*, fiind reflectată în art.175 din Codul penal în sintagmele:

- discuții cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale, determinarea victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice;
- punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic, precum și în alte acțiuni cu caracter sexual.

În literatura de specialitate a fost criticată redacția art.175 din Codul penal, până la introducerea modificărilor care au intrat în vigoare la 09.01.2023. Critica redacției vechi asupra acestei norme s-a datorat în special ambiguității, care a fost generată de încercarea legislatorului de a ajusta norma națională la prevederile articolelor internaționale sus-indicate. Mai mult, în efortul compilării a două infracțiuni din actul internațional, s-a creat o neclaritate în delimitarea faptei infracționale prevăzute de art.175 din Codul penal de cele prevăzute la articolele 171–173 din Codul penal.

Pentru a face posibilă această delimitare, era important ca la calificarea faptei în baza art.175 din Codul penal să se ateste lipsa constrângerii fizice sau psihice, ori a șantajului. Respectiv, în cadrul infracțiunii prevăzute de art.175 din Codul penal, făptuitorul săvârșește infracțiunea utilizând abuzul față de victima-copil, care nu implică coerciție.

Redacția actuală a art.175 din Codul penal a adus o doză de claritate și a rezonat cu criticile mediului academic. Astfel, legislatorul a clarificat că infracțiunea prevăzută de art.175 din Codul penal este o faptă *consimțită*.

Totuși, sintagma „*participare și asistare la spectacole pornografice*”, fapte infracționale care au fost completate la articolul discutat odată cu ratificarea de către Republica Moldova a Convenției de la Lanzarote, după operarea modificărilor NU a fost prevăzută în alte norme modificate, inclusiv nici la art.132/2 din Codul penal – *Acte sexuale sau acțiuni cu caracter sexual neconsimțite* – totodată este de reținut că sunt frecvente cazurile când abuzul și exploatarea copiilor se realizează prin determinarea acestora să participe sau să asiste la spectacole pornografice, comise prin acțiuni de *înșelare* sau *decepție* a copiilor, *coruperea* acestora, etc.

Astfel, pentru a înlătura omisiunea respectivă și a asigura calitatea normei penale prin caracter de previzibilitate și claritate, este binevenită completarea Codului penal cu o infracțiune suplimentară, care ar urma să se regăsească în Capitolul VII al Părții Speciale a Codului penal – *Infracțiuni contra familiei și minorilor*, consecutiv celeilalte infracțiuni, care a fost introdusă odată cu Convenția de la Lanzarote – *Recurgerea la prostituția practică de un copil* – art.208² din Codul penal.

Novăția legislativă necesară, care va acoperi lacuna creată după 09.01.2023, dar și formularea și circumstanțelor agravante, necesită a fi preluate din textele prevăzute la art.21 și art.22 ale Convenției de la Lanzarote, adaptată la actele normative de tehnică legislativă națională și armonizate la textul Codului penal.

Subsidiar, incriminarea expresă a *discuțiilor sexuale* a fost găsită în legile penale din următoarele țări din Uniunea Europeană și țări europene non-UE: Germa-

nia, Norvegia, Portugalia. *In concreto*, în legislația penală din Republica Federativă Germană – art.176 alin. (3) din Codul penal german, din Regatul Norvegiei – art.305 lit.a) din Codul penal norvegian, din Portugalia – art.171 alin.(3) lit.b) din Codul penal portughez.

În context, la alin.(4) art.176 din Codul penal german este folosită sintagma „*discuții cu caracter pornografic*”⁴. În art.171 din Codul penal portughez este utilizată sintagma „*conversație pornografică*”⁵. Totodată, în art.305 din Codul penal norvegian se recurge la sintagma „*cuvinte [...] care denotă un comportament ofensator sexual sau un alt comportament indecent*”⁶.

Una din formele infracțiunii de abuz și exploatare online a copilului, care este concepută de Convenția de la Lanzarote ca una care poate fi realizată exclusiv cu utilizarea tehnologiilor, este cea prevăzută la articolul 175¹ din Codul penal – Ademenirea minorului în scopuri sexuale – și a fost introdus pentru a ajusta textul legii penale la art.23 al Convenției de la Lanzarote.

Articolul 6 al Directivei 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatarea sexuală a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului⁷ (în continuare *Directiva*) prevede că „*Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că următoarea faptă săvârșită cu intenție este pasibilă de aplicarea unei pedepse: propunerea, efectuată prin intermediul tehnologiei informațiilor și comunicațiilor, de către un adult, în vederea întâlnirii unui copil care nu a ajuns la vârsta consimțământului sexual, cu scopul de a săvârși oricare dintre infracțiunile prevăzute la articolul 3 alineatul (4) și la articolul 5 alineatul (6), atunci când propunerea a fost urmată de fapte concrete de stabilire a unei astfel de întâlniri, este pasibilă de aplicarea unei pedepse cu închisoarea cu maximul de cel puțin un an.*”

Totodată, în preambulul Directivei se indică că:

„Ademenirea copiilor în scopuri sexuale constituie o amenințare cu caracteristici specifice în contextul internetului, întrucât acesta oferă utilizatorilor un anonim fără precedent, deoarece aceștia au posibilitatea de a-și ascunde identitatea reală și caracteristicile personale, cum ar fi vârsta. În același timp, statele membre recunosc importanța combaterii, de asemenea, a ademenirii copiilor în afara contextului internetului, în special în cazul în care o astfel de ademenire nu se realizează

prin utilizarea tehnologiei informațiilor și comunicațiilor. Statele membre sunt încurajate să incrimineze acel comportament prin care ademenirea copilului pentru a întâlni infractorul în scopuri sexuale are loc în prezența sau în apropierea copilului, de exemplu, sub forma unor acte preparatorii speciale, a tentativei de a comite infracțiunile menționate în prezenta directivă sau ca o formă specială de abuz sexual. Indiferent de soluția juridică aleasă pentru a incrimina ademenirea offline, statele membre ar trebui să se asigure că pun sub urmărire penală autorii acestor infracțiuni într-un fel sau altul.”

Prin urmare, ținând cont de cele expuse, precum și de comentariul explicativ al Convenției de la Lanzarote⁸, care subliniază opinia că ademenirea minorilor în scopuri sexuale, în sensul dezvoltat de autorii actului internațional, a ținut cont de realizarea faptei anume cu utilizarea tehnologiilor informaționale, propunem a reglementa că faptele expuse la art.175¹ din Codul penal, care se realizează în afara mediului cibernetic, urmează a fi calificate ca pregătire sau, după caz, tentativă de infracțiune prevăzută la art.171-172 din Codul penal.

Din numărul dosarelor pornite pe cazuri de abuz și exploatare sexuală a copiilor cu utilizarea tehnologiilor online iese în evidență cea mai răspândită formă a acestor categorii de crime, și anume – *pornografia infantilă*.

Deși subiectul privind termenul „*pornografie infantilă*” a fost deseori discutat în lucrările tematice privind această categorie de infracțiune, totuși, anumite aspecte este necesar de subliniat și în lucrarea respectivă pentru a pune în lumină anumite carențe și a propune unele soluții.

În context, termenul menționat este adesea utilizat în legislația națională, care a preluat denotația din tratatele internaționale.

Totodată, recomandările experților internaționali care au fost pre-citate îndeamnă înlocuirea termenului „*pornografie infantilă*” cu expresia „*materiale privind abuzul sexual asupra copilului*”⁹, deoarece descrie mai adecvat adevărata natură a imaginii explozive a abuzului față de victime-copii, pe care copiii **nu le pot consimți** nicio dată¹⁰.

Mai mult, utilizarea termenului de „*pornografie infantilă*” are potențialul de a califica materialul ca pe o formă acceptabilă din punct de vedere legal, fiindu-i atri-

4 https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p1667

5 https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/PORTUGAL_Criminal%20Code.pdf

6 https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2005-05-20-28/*#&x2a

7 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0093&from=SK>

8 pct.159 al Comentariului explicativ al Convenției de la Lanzarote, versiunea în limba rusă la <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046e1e0>.

9 Ghidul de la Luxemburg, nota – 10, la pag.36-37.

10 Janis Wolak, și colab., Posesorii de pornografie infantilă arestați în infracțiuni legate de internet: Constatări ale Studiului Național de Victimizare On-line Juvenile vii, n.1 dosar la ICMEC.

buit un sub-gen acceptabil al pornografiei obișnuite/adulte, *pe când MASC-ul reprezintă dovezile fotografice sau video ale unui act criminal comis împotriva copiilor*¹¹.

Astfel, schimbările în materie de terminologie sunt argumentate prin necesitatea de a delimita abuzul sexual asupra copiilor, ce presupune lipsa unui consimțământ al copilului de a se implica în acțiuni cu caracter sexual, de actele sexuale sau acțiunile cu caracter sexual consimțite.

De notat că termenul de „*pornografie infantilă*” contribuie la normalizarea agresiunii sexuale a copiilor:

- infractorii folosesc MASC, pentru a desensibiliza publicul față de impactul acțiunilor lor înainte de săvârșirea unei infracțiuni sexuale sau pentru a „repetă mental” abuzul;
- infractorii folosesc MASC, pentru a „ademeni/acosta” copiii-victime în pregătirea pentru infracțiuni sexuale împotriva lor;
- imaginile normalizează faptul că alți copii sau tineri „*fac aceste lucruri*”, iar existența MASC face mai ușor pentru un infractor să forțeze victimele la contact sexual.

Totodată, având în vedere definițiile formulate pentru „*pornografie infantilă*” la art.9 §2 din Convenția de la Budapesta, cât și în art.3 lit.(c) din Directivă, se disting trei ipoteze:

1. Când **copilul** este obiectul materialelor pornografice (art.9 §2 lit.a) al Convenției de la Budapesta și articolul 3 §(i) și (ii) din Directivă);
2. Când o **persoană adultă** este obiectul materialelor pornografice, cu condiția că persoana adultă să fie reprezentată în calitate de minor (art.9 §2 lit.b) al Convenției de la Budapesta și art.3 lit.c) §(iii) din Directivă);
3. Când **nu reprezintă real copilul**, dar sunt imagini realiste ale unui copil implicat într-un comportament sexual explicit sau imagini realiste ale organelor sexuale ale unui copil, cu scop sexual (art.9 § 2 lit. c) al Convenției de la Budapesta și art.3 lit.(c) din Directivă).

În altă ordine de idei, potrivit art.208¹ din Codul penal, „*Pornografia infantilă înseamnă producerea, distribuirea, difuzarea, importarea, exportarea, oferirea, vinderea, procurarea, schimbarea, folosirea sau deținerea de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică.*”

11 Carissa Byrne Hessick, Redefinirea Legii privind Pornografia Infantilă: infracțiunea, limbajul și consecințele sociale, 2016, la <https://books.google.md/books?id=3pU5DAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ro#v=onepage&q&f=false>.

Prin urmare, din textul art.208¹ din Codul penal reiese că expresia „*imaginile sau alte tipuri de reprezentări ale copiilor implicați în activități sexuale*” denotă existența unor materiale pornografice, care, realmente, reflectă minori, angajați în activități sexuale explicite, reale sau simulate.

În doctrina juridică¹² cuvântul „*simulat*” din dispoziția art.208¹ din Codul penal nu vizează minorul ca atare, ci activitatea sexuală în care este angajat acesta.

Adică minorul este redat ca fiind unul real, în timp ce *activitatea sexuală în care este implicat minorul este redată ca fiind una simulată.*

Astfel, sesizăm omisiunea legiuitorului de a specifica expres și ultimele două ipostaze enumerate *supra* cu referire la pornografia infantilă – *persoana adultă reprezentată în calitate de minor și imagini realiste, deși nu reprezintă o persoană reală, dar sunt imagini realiste ale unui copil implicat într-un comportament sexual*, în dispoziția normei penale ce incriminează pornografia infantilă, deși instrumentele juridice internaționale deosebesc aceste acțiuni.

În concluzie, prima deficiență la componența de infracțiune – *pornografie infantilă* este definiția acesteia așa cum este formulată în redacția actuală a Codului penal, care nu acoperă toate ipotezele înveredate la art.9 al Convenției de la Budapesta și art.20 al Convenției de la Lanzarote.

Pentru a înlătura această deficiență, este judicios de completat Capitolul XIII din Partea Generală a Codului penal cu definiția – *Material privind abuzul sexual asupra copilului*, la care ca sursă de inspirație pentru legislator poate fi propusă Decizia-cadru nr.2004/68/JAI a Consiliului Uniunii Europene, care prevede o definiție a *pornografiei infantile*, și anume că „*pornografie infantilă înseamnă orice material pornografic reprezentând în mod vizual:*

- (i) **un copil care participă în mod real la un comportament sexual explicit sau se dedă la un asemenea comportament, inclusiv expunerea obscenă a părților genitale sau a regiunii pubiene a unui copil sau**
  - (ii) **o persoană reală care pare a fi un copil și care participă sau se dedă la comportamentul prevăzut la punctul (i) sau**
  - (iii) **imagini realiste ale unui copil care nu există și care participă sau se dedă la comportamentul prevăzut la punctul (i).”**
-

12 S. Copețchi, Obiectul infracțiunii de pornografie infantilă: analiza gradului de compatibilitate între prevederile naționale, internaționale și cele din legislațiile unor state străine, juridicemoldova.md, a se vedea: <https://juridicemoldova.md/14108/obiectul-infracțiunii-de-pornografie-infantila-analiza-gradului-de-compatibilitate-intre-prevederile-nationale-internationale-si-cele-din-legislatiile-unor-state-straine.html>;

Meditând asupra denominației infracțiunii – *Pornografie infantilă* și prin prisma tehnicii legislative, observăm că și la acest aspect există mari rezerve, deoarece redacția actuală a legii contravine cu art.14 din Codul penal – Noțiunea de infracțiune – care definește infracțiunea ca **o faptă** și nu ca un obiect.

În această ordine de idei, analiza normei prevăzute la art.208/1 din Codul penal ne aduce la concluzia că nu este suficientă substituirea noțiunii – „*Pornografie infantilă*” cu „*Material privind abuzul sexual asupra copilului*”, ci este necesară și descrierea faptei prejudiciabile care constituie latura obiectivă a infracțiunii la aceasta, fiind propus verbul circulație, utilizat de legiuitor în mod similar la infracțiunea prevăzută la art.217¹ din Codul penal – *Circulația ilegală a drogurilor...*

Una din opțiuni de modificare a denumirii infracțiunii ar fi – Art.208¹ – *Circulația materialelor privind abuzul sexual asupra copilului.*

Cu referire la individualizarea faptelor infracționale legate de circulația MASC, la care considerăm că în timp urmează să evolueze norma penală din mai multe motive, printre care ar fi cel că redacția actuală a legii aliniază făptuitorii, care produc și vând MASC-ul, cu cei care posedă informații cu astfel de conținut.

Mai mult, sunt percepuți similar persoanele care săvârșesc infracțiuni față de copii de la 16 până la 18 ani, cu făptuitorii care comit aceste fapte cu minorii sub vârsta de 10 ani. Totodată, aceeași abordare o vor avea și persoanele, care comit infracțiuni unde MASC-ul este constituit din imagini ale unui copil nud și cei care pun în circulație materiale care implică violență, bestialitate, zoofilie, etc.

Revenind la practica internațională putem da un exemplu al unei abordări calculate și echilibrate a legislației germane, care la §184b din Codul penal a definit pornografia infantilă.

Din analiza normei penale străine propuse spre comparație cu norma autohtonă devine evident că legislația Republicii Moldova este foarte întârziată în dezvoltare, iar, în consecință, și în asigurarea protecției corespunzătoare a copiilor de fenomenele infracționale de abuz și exploatare sexuală a copiilor în mediul online.

Mai mult, norma prezentată a legislatorului german nu este unică luată ca exemplu în Codul penal în legislația țării. Este necesar a fi trecute în revistă și alte articole din actul analizat, care sunt menite să facă diferență între copii și tineri (potrivit legislației germane sunt cei cu vârsta până și după 14 ani), facilitarea accesului la aceste materiale, adică acele persoane care asigură conexiunile potențialilor făptuitori cu acest tip de materiale, dar

și așa numiții clienți care urmăresc spectacolele pornografice în care sunt antrenați copii.

---

§ 184c. Diseminarea, dobândirea și posesia de materiale pornografice cu tineri;

§ 184d. Facilitarea accesului la conținuturi pornografice prin intermediul radioului sau mijloacelor de comunicație prin internet; accesarea conținuturilor pornografice cu copii sau tineri prin intermediul mijloacelor de comunicație prin internet;

§ 184e. Organizarea și frecventarea reprezentațiilor pornografice cu copii și tineri.

Din normele penale indicate *supra* am pune în evidență ultima care ține să tragă la răspundere, în special, pe cei care accesează în calitate de clienți aceste „servicii” de *reprezentații pornografice cu copii și tineri.*

În continuarea acestei remarci este util de reamintit și aprecierile Curții Constituționale expuse în Decizia nr.36/2018, potrivit căreia „*din moment ce lipsește un contact fizic, asemenea acțiunii, i.e. prestarea serviciilor sexuale online nu intră sub incidența noțiunii de „prostituție”, ci a celei de pornografie*”, dar primordial această prevedere va asigura protecția copiilor de utilizatorii serviciilor sexuale online prestate de un minor.

În context, aprecierile citate determină necesitatea introducerii răspunderii nu doar pentru persoanele care organizează prestarea serviciilor sexuale de către minori, care potrivit practicii judiciare sunt calificate ca trafic de copii, ci și a celor care beneficiază de aceste servicii online – așa numiții „clienți”.

Necesitatea instituirii răspunderii pentru asemenea fapte va realiza efectiv unul din postulatele actelor internaționale și naționale de combatere a exploatarei sexuale a copiilor – sancționarea persoanelor care accesează asemenea servicii.

În ce privește înăsprirea pedepselor se va asigura realizarea efectivă a prevederilor art.33 al Convenției de la Lanzarote – *Prescripția, faptul că această crimă este o formă de exploatare sexuală a copiilor, fiind potrivit tratatelor internaționale de referință una din cele mai grave forme de exploatare.*

O altă faptă infracțională prevăzută de Codul penal, ca răspuns la ratificarea Convenției de la Lanzarote pe subiectul exploatarei sexuale a copiilor, este și art.208² din Codul penal – *Recurgerea la prostituția practică de un copil*¹³, care este prevăzută de art.19 alin.(1) lit.c) al Convenției de la Lanzarote.

---

¹³ art.208² introdus prin Legea nr.73 din 12.04.2012, în vigoare 25.05.2012.

Astfel, din practica de urmărire penală și cea judiciară, infracțiunea prevăzută la art.208² din Codul penal se realizează în afara mediului online. Însă, de cele mai dese ori, făptuitorii utilizează tehnologiile informaționale și de comunicare pentru a stabili victimele, a organiza întâlniri, a efectua achitări etc.

În această ordine de idei analiza juridico-penală a infracțiunii a fost determinată de cromatica spectrului de infracțiuni de abuz și exploatare sexuală a copiilor, pentru care răspunsul efectiv poate fi asigurat doar prin abordarea comprehensivă a acestora. Astfel, din analizele efectuate considerăm necesar de exclus din definiția infracțiunii comentate sintagma „o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 18 ani”.

Această eliminare va armoniza legislația națională cu practicile internaționale privind una din cele mai periculoase forme de exploatare sexuale a copiilor. Concepția acestei modificări va valorifica viziunea mai multor experți internaționali pe domeniul exploatării sexuale a copiilor, privind așa numitul **turism sexual**, în care persoanele sunt în căutarea victimelor-copii pentru realizarea abuzurilor și actelor de exploatare sexuală. De către experți a fost punctat că acest fenomen este propriu țărilor slab dezvoltate și celor în curs de dezvoltare. Deseori persoanele, care sunt în căutarea acestor tipuri de „servicii”, evită răspunderea penală invocând necunoașterea limbii a țării unde se află, dar și a legislației naționale.

În aceste împrejurări, este foarte reprobabil ca aceste persoane, invocând sintagma prevăzută în actul legislativ că nu cunoștea vârsta copilului, să evite răspunderea pentru această categorie de infracțiune. Mai mult, din cauza vârstei, minorii deseori nu conștientizează consecințele tuturor acțiunilor și deciziilor lor, în contrapondere cu profilul beneficiarului (clientului), care deliberat acționează în deciziile sale.

Astfel, considerăm că persoanei care cere astfel de servicii, conștientizând natura faptei pe care o săvârșește¹⁴, trebuie să îi revină și obligația de a se preocupa de vârsta prestatorului de servicii, acțiune care nu poate fi pusă în sarcina minorului și a terților, ci a celui care accesează aceste servicii, ținând cont inclusiv de principiul respectării **interesului suprem al copilului**¹⁵.

În context, sarcina clarificării vârstei minorului este necesar de pus pe seama făptuitorului care comite conștient fapte delictuale și, ținând cont că există riscul exploatării sexuale a unui copil, ar trebui să se intereseze de acest aspect pentru excluderea oricăror posibile situații de natură să atingă drepturile victimei minore.

14 În situația când serviciile sunt prestate de o persoană adultă, atunci beneficiarul de aceste servicii va răspunde potrivit prevederilor art.89 alin.(2) din Codul contravențional.

15 art.9 al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului.

Concluzii

1. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală online asupra copiilor și analiza de drept comparat scoate în evidență că legislația Republicii Moldova este foarte întârziată în dezvoltare, iar, în consecință, și în asigurarea protecției corespunzătoare a copiilor de fenomenele infracționale de abuz și exploatare sexuală a copiilor în mediul online.
2. Prin Legea nr. 316 din 17.11.2022 au fost operate modificări considerabile în norma art.175 din Codul penal, prin care a fost exclusă sintagma „participare și asistare la spectacole pornografice”, fapte infracționale prevăzute de Convenția de la Lanzarote. Aceste fapte nu sunt prevăzute în normele modificate, dar nici la art. 132/2 din Codul penal – *Acte sexuale sau acțiuni cu caracter sexual neconsimțite*, creând o lacună legislativă în raport cu prevederile prevăzute la art. 21 și art. 22 din Convenția de la Lanzarote.
3. Termenul de „pornografie infantilă” necesită a fi înlocuit cu expresia „materiale privind abuzul sexual asupra copilului”, pentru a descrie mai adecvat adevărata natură a imaginii exploatare a abuzului sexual față de copiii-victime, pentru care aceștia nu-și pot exprima consimțământul niciodată. Modificarea cadrului legislativ prin revizuirea denumirii infracțiunii este în corespundere atât cu standardele internaționale stabilite prin Ghidul Luxemburg, cât și ultimelor tendințe ale țărilor din UE de revizuire a denumirii acestor infracțiuni. Modificările operate la art.208/1 din Codul penal, pe lângă substituirea noțiunii de „Pornografie infantilă” cu „Material privind abuzul sexual asupra copilului” trebuie să includă și descrierea faptei prejudiciabile care constituie latura obiectivă a infracțiunii.
4. Legislația actuală nu incriminează acțiunile beneficiarilor de servicii sexuale online, chiar dacă acestea sunt furnizate de minori, fiind incriminată doar recurgerea la prostituția practică de un copil (art. 208² din Codul penal), ceea ce nu corespunde Linii Directorii ale Comitetului ONU pentru drepturile copilului privind implementarea Protocolului Opțional al Convenției privind Drepturile Copilului privind vânzarea copiilor, prostituția și pornografia cu copii.
5. Sintagma „o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 18 ani” din dispoziția art. 208/2 din Codul penal este una contrară principiului respectării interesului suprem al copilului. Este foarte reprobabil ca persoanele care beneficiază de servicii sexuale, invocând sintagma prevăzută în actul legislativ că nu cunoștea vârsta copilului, să evite răspunderea pentru această categorie de infracțiune. Mai mult, din cauza vârstei, minorii deseori nu con-

știentizează consecințele tuturor acțiunilor și deciziilor lor, în contrapondere cu profilul beneficiarului (clientului), care deliberat acționează în deciziile sale. Prin urmare, sarcina clarificării vârstei minorului ar trebui pusă pe seama făptuitorului, care conștient comite fapte delictuale, ținând cont că există riscul exploatării sexuale a unui copil, ar trebui să întreprindă toate acțiunile pentru excluderea cazurilor de încălcare a drepturilor victimei minore.

PARTICIPAREA PROCURORULUI LA ETAPA DEZBATERILOR JUDICIARE ÎN INSTANȚA DE APEL PE CAUZE PENALE

PARTEA II

Dumitru CALENDARI*
*Procuror-șef al Procuraturii
de circumscripție Cahul,
Doctor în drept*

REZUMAT

În articolul a fost efectuată o cercetare a participării procurorului la examinarea cauzelor penale în instanță de apel cu analiza prevederilor legale și a practicii judiciare naționale și internaționale. Problema științifică importantă constă în fundamentarea științifică a modului de aplicare în practică a prevederilor legale privind participarea procurorului la examinarea cauzelor penale în instanța de apel, eventualele erori admise în practică procurorului și cea judiciară la judecarea apelurilor, precum și analiza legislației, soldată cu fundamentarea propunerilor de rigoare în vederea perfecționării legislației și a jurisprudenței.

Cuvinte-cheie: *procuror, procesul penal, apelul, dezbateri judiciare.*

ABSTRACT

It is the research that deals with the issue of the case about participation of prosecutor in criminal cases in court of appeal, with a comprehensive analysis of the legal provisions and both internal and international practice. The important scientific problem solved in the respective field consists in the scientific foundation of the way in which the legal provisions regarding the participation of the prosecutor in criminal cases in court of appeal are applied in practice, the possible legal errors admitted in prosecutors practice.

Key words: *attorney, the criminal process, appeal proceeding, judicial debates.*

Cum a menționat Sinceva I., discursul procurorului în instanța de apel este legat de apelul declarat, însă nu trebuie să fie limitat doar la repetarea conținutului acestuia. Procurorul este obligat să-și expună sistemic

și argumentat opinia sa cu privire la rezultatele verificării sentinței din punctul de vedere al chestiunilor de fapt și de drept, dovedirii vinovăției inculpatului sau nu. Totodată, nu trebuie de exclus situația în care procurorul, participant în instanța de apel, nu este de acord cu toate argumentele din cererea de apel și îl va

* d.calendari@procuratura.md

susține doar într-o anumite parte, despre ce trebuie să se expună în susținerile verbale.¹⁶

„Desfășurarea judecării în apel are loc în următoarele etape: a) partea pregătitoare a ședinței de judecată în instanța de apel; b) cercetarea judecătorească; c) dezbateri judiciare; d) replici; e) deliberare și pronunțarea hotărârii în apel.”¹⁷

Ne oprim la particularitățile prevăzute de către legiuitor pentru dezbaterile judiciare, care se referă nu numai la conținutul lor, dar și la prevederile legii. În ce privește prima instanță, dezbaterile judiciare și ultimul cuvânt al inculpatului sunt etape independente ale judecării cauzei penale. Legiuitorul a stabilit pentru acestea în lege diferite articole.

Ce privește desfășurarea judecării în apel, în primul rând, legea nu prevede pentru apel așa numitele dezbateri judiciare, ci luări de cuvânt (art. 413 alin.(5) C.pr.pen.¹⁸). În al doilea rând, inculpatului are cel din urmă cuvântul (art. 413 alin. (7) C.pr.pen.). Pentru faza apelului, legea nu prevede ultimul cuvânt al inculpatului.

În practică, oferirea cuvântului participanților se face în forma de dezbateri, deoarece din conținutul art. 413 alin. (6) C.pr.pen. – „Părțile au dreptul la replică cu privire la chestiunile noi apărute în procesul dezbaterilor” – rezultă că au loc dezbateri, precum și inculpatului se acordă ultimul cuvânt.

„Conținutul cuvântărilor părților în dezbateri se desfășoară în limitele în care cauza penală a fost judecată în apel, nu și în volum deplin așa cum în prima instanță. Cu toate acestea primul ia cuvântul nu acuzatorul, ci persoana care a declarat apel.”¹⁹

„Dezbaterile judiciare în apel au ca obiect criticile aduse modului în care s-a desfășurat judecata în prima instanță și soluțiilor pronunțate de aceasta cu privire la acțiunea penală, acțiunea civilă și alte dispoziții ale hotărârii apelate. Dezbaterile au loc sub toate aspectele de fapt și de drept, în limitele situației persoanei care a declarat apelul sau la care se referă apelul declarat și în raport cu calitatea procesuală a apelantului. Luările de cuvânt trebuie să se axeze pe motivele invocate de apelant, fiecare parte argumentându-și opinia prin răsturnarea punctelor de vedere ale părții adverse cu referire la interpretarea judiciară și doctrinară a normelor de drept ce justifică soluția pentru care pledează. În ședința de judecată în apel, se discută în contradictoriu atât motivele de apel și combaterea lor, cât și erorile de fapt și de drept, pe care le-a comis prima instanță.”²⁰

Oferirea cuvântărilor participanților, sau dezbateri judiciare, și acordarea inculpatului a celui din urmă cuvânt, sau ultimul cuvânt al inculpatului, sunt incluse într-un articol al codului, însă în diferite alineate (art. 413 C.pr.pen.). Așadar, nu se neagă independența etapelor respective în desfășurarea apelului. Locul dezbaterilor și a ultimului cuvânt în structura judecării apelului nu depinde de stipulările legale în Codul de procedură penală.

Referindu-ne la prima instanță, observăm că, dezbaterile judiciare și ultimul cuvânt al inculpatului sunt prevăzute într-o secțiune din capitolul legii procesual-penale. Pentru alte părți ale judecării precedente acestora, la fel sunt atribuite secțiunile separate (Secțiunea 1 „Partea pregătitoare a ședinței de judecată” și Secțiunea a 2-a „Cercetarea judecătorească”). Această presupune unicitatea dezbaterilor și a ultimului cuvânt, care fiind incluse într-o secțiune, prezintă o parte componentă a judecării.

Bazându-se pe prevederile art. 413 alin. (1) C.pr.pen., putem analiza locul ce îl au dezbaterile și ultimul cuvânt în cadrul judecării apelului și independența lor.

„Dezbaterile judiciare sunt etapa de finalizare a judecării cauzei în prima instanță, etapă la care părțile pot să-și expună opinia referitor la probele examinate în cadrul cercetării judecătorești.”²¹ Discursul acuzatorului de stat în instanța de judecată este una din cele mai responsabile etape ale susținerii acuzării de stat, care cuprinde concluziile finale la care s-a ajuns în urma judecării cauzei și constituie un bilanț al probelor cercetate de către instanță.²²

Art. 413 alin.(5) C.pr.pen. stipulează că: „Președintele ședinței oferă cuvântul apelantului, intimatului, apărătorilor și reprezentanților lor, apoi procurorului. Dacă între apelurile declarate se află și apelul procurorului, primul cuvânt îl are acesta”.

Rezinchina A., care a menționat că, dacă hotărârea judecătorului a fost atacată de către acuzator și participantul părții apărării, atunci primul trebuie să ia cuvântul acuzatorul de stat sau privat. Și conform opiniei

16 Сеничева И. Прения сторон в суде апелляционной инстанции и участие в них прокурора при обжаловании оправдательного приговора. În: Теория и практика современной юридической науки. Иновационный центр развития образования и науки, Выпуск II, Самара, 2015, с.106-109.

17 Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judecării cauzelor penale in ordine de apel”, nr.22, din 12.12.2005, pct.14. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2006, nr.7, pag.10.

18 Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.248-251/699 din 05.11.2013.

19 Курс уголовного процесса. Под ред. д.ю.н., проф. Л.В. Головки. 2-е издание, исправленное. Издательство „Статут”, Москва, 2017, р.1100.

20 Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judecării cauzelor penale in ordine de apel”, nr.22, din 12.12.2005, pct.14.1.2.

21 Dolea I. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Comentariu aplicativ. Chișinău, Cartea juridică, 2016, p.824; Шмелева Е. Прения сторон в суде апелляционной инстанции. În: Вестник Оренбургского Государственного Университета, №83/март, 2008, с.124-127.

22 Serbinov I., Catana E., Chirtoaca E. et.al. Ghidul acuzatorului de stat. Chișinău, Editura „Cartier”, 2005, p.42.

lui Sidorova N. – dacă apelurile au fost declarate de către ambele părți, atunci în astfel de situații urmează ca dezbaterile să fie duse conform ordinii obișnuite, în care primul cuvânt îl are partea acuzării.²³

Suhova O. și Sargaeva T. au concluzionat că, la stabilirea ordinii luărilor de cuvânt de către participanții la proces în cadrul dezbaterilor judiciare trebuie de avut în vedere poziția lor, spre exemplu, inculpatul și apărătorul lui trebuie să ia cuvântul unul după altul.²⁴

Dacă sentința instanței de fond a fost atacată de către alți participanți, atunci reieșind din prevederile art. 413 alin. (5) C.pr.pen. primul ia cuvânt apelantul. În cazul declarării apelurilor de către ambele părți, primul ia cuvânt partea vătămată, dacă procurorul nu a declarat apel. În aspectul analizat apare atât asemănarea, cât și diferența consecutivității luărilor de cuvânt de către participanții la proces în prima instanță și în instanța de apel. Asemănările judecării în prima instanță și în apel sunt în aceea că, în cazul dezacordului ambelor părți cu hotărârea primei instanțe, prima ia cuvântul partea acuzării. Diferența constă în aceea că, dacă în ședința de judecată a primei instanțe primul ia cuvântul procurorul (art. 366 alin.(1) C.pr.pen.), atunci în instanța de apel primul poate să ia cuvântul oricare din persoane care au declarat apel. Dacă hotărârea judecătorească a fost contestată de către mai mulți participanți la proces din partea acuzării, atunci este necesar de a stabili ordinea cuvântărilor lor. Spre ex., dacă sentința a fost atacată de către procuror și partea vătămată (fie prin reprezentantul sau reprezentantul legal), atunci în acest caz este logic să fie aplicată ordinea prevăzută în art. 413 alin. (5) C.pr.pen. Primul ia cuvântul procurorul, ordinea cuvântărilor altor persoane din partea acuzării o stabilește președintele ședinței. Aceasta trebuie să fie făcută, reieșind din conținutul cererilor de apel, ca argumentele unui participant să fie confirmate prin argumentele altuia.

În continuare trecem la partea apărării și vom analiza consecutivitatea cuvântărilor participanților în cazul contestării sentințelor. Este evident că părții apărării îi va fi oferită cuvântarea în al doilea rând. Potrivit art. 413 alin. (5) C.pr.pen., primul va lua cuvânt apelantul, care poate fi inculpatul, apărătorul acestuia sau reprezentantul lui legal. Dacă din partea părții apărării au fost declarate mai multe apeluri, atunci, considerăm că, trebuie de procedat ca și în ședința de judecată în prima instanță. Potrivit regulii generale în prima instanță cuvântarea apărătorului este o parte obligatorie a dez-

baterilor judiciare. Doar în cazuri excepționale, când apărătorul lipsește (art. 71 C.pr.pen.), cuvântarea lui în dezbateri judiciare este înlocuită cu cuvântarea inculpatului (art. 377 alin.(2) C.pr.pen. – „Dezbaterile judiciare constau din cuvântările... apărătorului și inculpatului când apărătorul nu participă în cauza dată sau dacă inculpatul cere cuvântul”). Primul trebuie să ia cuvântul avocatul. Ordinea cuvântărilor în continuare iarăși va fi stabilită de instanța de apel, reieșind din prevederile art. 377 alin.(2) și art. 413 alin.(5) C.pr.pen.).

Ce privește participarea în dezbaterile judiciare a persoanelor, care nu au contestat sentința, dar s-au prezentat la ședința din instanța de apel, după cuvântarea apelantului următorii trebuie să ia cuvântul participanții din partea lui. La stabilirea consecutivității cuvântărilor participanților trebuie să fie luată în considerare poziția unică a acestora, spre exemplu, inculpatul și apărătorul lui trebuie să se expună unul după altul, reieșind din faptul cine a declarat apel.²⁵

Astfel, la stabilirea ordinii cuvântărilor participanților la ședința instanței de apel trebuie de condus după criteriul integrității poziției părții în proces. Această înseamnă că, după cuvântarea apelantului, următorul în dezbateri trebuie să ia cuvântul persoana care nu a declarat apel după pronunțarea sentinței și face parte din aceeași parte în procesul penal. Dacă sentința a fost atacată de către ambele părți în proces, cuvântul se acordă altei părți adverse, din care primul va lua cuvântul apelantul, iar ulterior alți participanți prezenți la ședință și care nu au declarat apel. Reieșind din situația că, apărătorul și reprezentantul pot fi atât la apelant, cât și la intimat, la aceste persoane poate fi reprezentantul legal (art. 77 C.pr.pen.), reprezentant, succesorul procedural, avocatul, putem să propunem o completare a formulării respective din alin.(5) art.413 C.pr.pen.

Cu referire la partea civilă, persoana civilmente responsabilă și reprezentanții lor, considerăm că analiza făcută mai sus la fel se aplică și în privința acestor participanți. Totodată, regula aplicată în prima instanță, potrivit căreia în dezbaterile judiciare partea civilmente responsabilă și reprezentantul ei iau cuvântul după partea civilă și a reprezentantului acestuia (art. 377 alin.(2) C.pr.pen.), va fi aplicată întotdeauna și în instanța de apel.

Șmeliova E. a propus spre examinare o situație prin care hotărârea instanței de judecată este atacată doar de către unul sau mai mulți reprezentanți ai uneia din părțile la proces. Care este ordinea cuvântărilor a participanților în acest caz? Potrivit lui Șmeliova E., „în această situație ordinea cuvântărilor trebuie să corespundă celei din prima instanță. Dacă hotărârea judecătorească nu a fost atacată de către nici o persoană din

23 Шмелева Е., op. cit., c.126.

24 Сухова О., Саргаева Т. Прения сторон в суде апелляционной инстанции по уголовному делу и проблемы участия в них стороны защиты. În: ОГАРЁВ-ONLINE, nr.3(92), 2017. Национальный исследовательский Мордовский государственный университет им. Н.П. Огарёва, г. Саранск, Республика Мордовия, eISSN: 2311-2468. [Citat 06.08.2022] Disponibil: <http://journal.mrsu.ru/wp-content/uploads/2017/03/suxova-sargaeva.pdf>.

25 Шмелева Е., op.cit., c.125.

partea acuzării, atunci primul cu cuvintele de referință trebuie să ia acuzatorul. Dacă împotriva hotărârii nu au fost înaintate pretenții de nici un participant din partea părții apărării, atunci primul trebuia să ia cuvântul apărătorului.”²⁶

Trebuie de menționat că, în ce privește succesorul procedural al părții vătămate sau al părții civile, ca participant la proces, acesta nu se menționează în dezbaterile judiciare nici din instanța de fond (art. 377 C.pr.pen.), nici în dezbaterile judiciare din instanța de apel (art. 413 C.pr.pen.).

Potrivit opiniei lui Covtun N. și Alexandrov A., „ordinea dezbaterilor judiciare în instanța de apel se bazează nu pe participarea activă a părților, ci a instanței de judecată”, și că „în toate cazurile primul trebuie să ia cuvântul acuzatorului. Ordinea ulterioară a cuvântărilor participanților la proces trebuie să fie stabilită de către instanța de judecată la propunerea părților.”²⁷

După terminarea dezbaterilor, inculpatului are cel din urmă cuvântul (art. 413 alin.(7) C.pr.pen.).

Potrivit lui Udrioiu M., „președintele completului de judecată dă ultimul cuvânt inculpatului personal, în toate gradele ordinare de jurisdicție, precum și în căile extraordinare de atac. Neacordarea ultimului cuvânt personal inculpatului este sancționată, în principiu, cu nulitatea relativă, cu excepția cazurilor când această încălcare a dispozițiilor legale ar putea afecta aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.”²⁸

„În ultimul cuvânt al inculpatului, înainte de adoptarea hotărârii, i se oferă posibilitatea în ultimul rând să expună atitudinea sa față de învinuirea înaintată, sentința pronunțată și cererii de apel declarate, precum și să dea o apreciere atât pentru acțiunile proprii, cât și asupra rezultatelor cercetărilor judecătorești.”²⁹ Conform practicii judiciare românești, înainte de terminarea ședinței de judecată în apel, instanța de judecată are obligația de a-i da inculpatului ultimul cuvânt, astfel ca acesta să își poată manifesta poziția față de susținerile făcute de procuror și de părți și față de cauza penală în care este implicat. Neîndeplinirea acestei obligații de către instanță atrage casarea hotărârii cu trimiterea spre rejudecare.”³⁰

În speță, decizia nr.644/2000 a Curții de Apel Pitești, România, inculpații au fost condamnați în primă instanță la pedeapsa închisorii pentru infracțiunea de furt calificat și complicitate la furt. Sentința a fost casată parțial prin decizia instanței de apel, în sensul deduce-

rii din pedeapsa aplicată a perioadei de reținere și arestare. Însă, instanța de apel a omis să acorde inculpaților ultimul cuvânt. Pe acest temei, decizia instanței de apel a fost casată în recurs și s-a dispus trimiterea cauzei spre rejudecare, motivându-se că prin neacordarea ultimului cuvânt li s-a produs inculpaților o vătămare procedurală ce nu poate fi înlăturată altfel decât prin casarea hotărârii și rejudecarea apelului, cu ascultarea ultimului cuvânt al inculpaților.³¹

Pamfil M.L., Movileanu C. și Munteanu C.A. au opinat că soluția instanței de recurs reflectă un formalism excesiv. „Instanța de apel a încălcat dispozițiile legale procedând la judecarea apelului fără a le da inculpaților ultimul cuvânt, dar omisiunea instanței putea fi înlăturată prin acordarea acestui cuvânt în fața instanței de recurs, fără a ne întoarce la judecata în apel. Numai în situația în care inculpații, cu ocazia ultimului cuvânt, ar fi relevat împrejurări noi, esențiale pentru soluționarea cauzei, trimiterea spre rejudecare a cauzei apare ca justificată.”³²

Atât instanța de apel, cât și participanții la proces, au o atitudine formală la etapa dezbaterilor judiciare. Cuvântările părților, de obicei, se limitează la repetarea argumentelor expuse anterior în cadrul cercetării judecătorești, sau dublează dovezile din cererile de apel, sau de fapt nu au loc. Participanții la proces se limitează la una și aceeași frază tradițională că susțin argumentele din cererea de apel, precum și cererii privind casarea, modificarea sau menținerea în vigoare a sentinței instanței de fond.

Cuvântarea procurorului are o importanță deosebită, deoarece asigură instanța la formarea unei opinii asupra cauzei, adoptării unei hotărâri legale și întemeiate. Participarea procurorului în dezbateri, îi acordă posibilitate de a supune criticii hotărârea atacată, să-și expună dovezile sale despre vinovăția persoanei. Scopul principal al luărilor de cuvânt de către procuror constă în convingerea instanței de judecată și a altor participanți la proces în corectitudinea poziției sale, ceea ce poate fi atins doar prin pregătirea minuțioasă a discursului. Formele unei asemenea pregătiri pot fi diferite: scrierea unui discurs în întregime, schițarea în scris a unui plan, scrierea de teze ș.a., și depinde de complexitatea cauzei penale examinate, experiența și calificarea procurorului, particularitățile gândirii.

Referințe bibliografice

1. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003*. Republicat în: Monitorul Oficial al R.Moldova nr.248-251/699 din 05.11.2013.
2. Dolea I. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Comentariu aplicativ*. Chișinău, Cartea juridică, 2016, 1172 p. ISBN 978-9975-3111-3-7.

26 Шмелева Е., op.cit., p.126.

27 Шмелева Е., op.cit., p.126.

28 Udrioiu M. *Procedură penală. Partea specială. Sinteze și grile. Ediția 5, revizuită și adăugită*. București, Editura „C.H.Beck”, 2018, p.399.

29 *Уголовно-процессуальное право Российской Федерации. Учебник*. Под ред. П.А.Лупинская, 2-е издание, переработанное и дополненное. Москва, „Норма”, 2009, p.720.

30 Pamfil M.L., Movileanu C., Munteanu C.A. *Apelul în procesul penal. Practica judiciară*. București, Editura „Hamangiu”, 2008, 83.

31 Pamfil M.L., Movileanu C., Munteanu C.A., op. cit., 83.

32 Pamfil M.L., Movileanu C., Munteanu C.A., op. cit., 83-84.

3. Hotărarea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, nr.22, din 12.12.2005, pct.14. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2006, nr.7, pag.10.
4. Ordinul Procurorului General cu privire la organizarea activității procurorului în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele judecătorești, nr.2/21 din 02.01.2018, pct.17. Biblioteca Procuraturii Generale a Republicii Moldova.
5. Papadopol V. și Turianu C. *Apelul penal*. București, Casa de editură și presă „Șansa”-SRL, 1994, 293 p. ISBN 973-9167-15-2.
6. Paraschiv C.S. *Apelul penal*. București, Editura „Hamangiu”, 2019, 264 p. ISBN 978-606-27-1275-4.
7. Pamfil M.L., Movileanu C., Munteanu C.A. *Apelul în procesul penal. Practica judiciară*. București, Editura „Hamangiu”, 2008, 188 p. ISBN 978-973-1836-78-2.
8. *Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr.53 din 12.07.2013 cu privire la procedura de examinare a apelului conform modificărilor și completărilor din Codul de procedură penală, introduce prin Legea nr.66 din 05.04.2012, M.O. 155-159/27.07.2012, în vigoare 27.10.2012*. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a RM nr.9, 2013, p.9.
9. Serbinov I., Catana E., Chirtoaca E. et.al. *Ghidul acuzatorului de stat*. Chișinău, Editura „Cartier”, 2005, 136 p. ISBN 9975-79-366-5.
10. Theodoru Gr., Chiș I.-P. *Tratat de drept procesual penal*. Ed a 4-a, București, Editura „Hamangiu”, 2020, 1171p. ISBN 978-606-27-1671-4.
11. Udroi M. *Procedură penală. Partea specială. Sinteze și grile. Ediția 5, revizuită și adăugită*. București, Editura „C.H.Beck”, 2018, 871 p. ISBN 978-606-18-0778-9.
12. Volonciu N. *Tratat de procedură penală. Vol. II. Ediția a II-a, revăzută și adăugită*. București, Editura „Paideia”, 1996, 514 p. ISBN 973-9131-24-7.
13. Календарь Д. *Прения сторон в апелляционной инстанции по уголовным делам*. In: Știință, educație, cultură. Vol.2, 15 februarie 2020, Comrat, Universitatea de Stat din Comrat, Tipografia „A&V Poligraf”, 2020, 584 p. P. 242-246. ISBN 978-9975-83-092-8.
14. *Курс уголовного процесса*. Под ред. д.ю.н., проф. Л.В. Головки. 2-е издание, исправленное. Издательство „Статут”, Москва, 2017, 1280 с. ISBN 978-5-8354-1335-5.
15. Севастьяник И. *Участие прокурора в суде апелляционной и кассационной инстанции*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Санкт-Петербургский юридический институт Генеральной Прокуратуры Российской Федерации. Санкт-Петербург, 2004, 201с. [Citat 02.08.2022] Disponibil: <http://www.dslib.net/kriminal-process/uchastie-prokurora-v-sude-apelljacionnoj-i-kassacionnoj-instancii.html>.
16. Сеничева И. *Прения сторон в суде апелляционной инстанции и участие в них прокурора при обжаловании оправдательного приговора*. În: Теория и практика современной юридической науки. Иновационный центр развития образования и науки, Выпуск II, Самара, 2015, с.106-109.
17. Сухова О., Саргаева Т. *Прения сторон в суде апелляционной инстанции по уголовному делу и проблемы участия в них стороны защиты*. În: ОГАРЁВ-ONLINE, nr.3(92), 2017. Национальный исследовательский Мордовский государственный университет им. Н.П. Огарёва, г. Саранск, Республика Мордовия, eISSN: 2311-2468. [Citat 06.08.2020] Disponibil: <http://journal.mrsu.ru/wp-content/uploads/2017/03/suxova-sargaeva.pdf>.
18. *Уголовно-процессуальное право Российской Федерации. Учебник*. Под ред. П.А.Лупинская, 2-е издание, переработанное и дополненное. Москва, „Норма”, 2009, 1072с. ISBN 978-5-468-00272-8.
19. Халиулин А., Резинкина А., Решетова Н. *Участие прокурора в рассмотрении уголовных дел в суде апелляционной и кассационной инстанции. Пособие*. Академия Генеральной Прокуратуры Российской Федерации. Научно-исследовательский институт. Москва, 2013. 160с. [Citat 14.10.2015] Disponibil: www.agprf.org/nii/2013/2013-10.rtf.
20. Шмелева Е. *Прения сторон в суде апелляционной инстанции*. În: Вестник Оренбургского Государственного Университета, №83/март, 2008, 133с. ISSN 1814-6465.

PARTICULARITĂȚILE PERSONALITĂȚII INFRACTORULUI ȘI AUDIERII ACESTUIA PE CAUZELE DE TRAFIC DE PERSOANE

Grigori BELÎI*
Procuror în Procuratura mun. Chișinău,
Oficiul Principal

REZUMAT

În lumea modernă, traficul de persoane este una dintre cele mai grave și masive încălcări ale drepturilor și libertăților omului și, de asemenea, reprezintă o amenințare reală la adresa securității naționale nu numai a Republicii Moldova, ci și a altor țări și, în acest sens, prevenirea acestui tip de infracțiuni este o problemă urgentă. În acest context, pentru a combate efectiv acest fenomen negativ, reprezentanții organelor de drept trebuie să-și perfecționeze în continuu cunoștințele sale în domeniu, inclusiv privitor la personalitatea traficantului și tacticile audierii acestuia.

Cuvinte-cheie: *trafic de persoane, audierea, personalitatea infractorului, audierea persoanei, tactica audierii, acumularea probelor, victima infracțiunii, recrutarea persoanei, investigarea infracțiunii.*

ABSTRACT

In the modern world, human trafficking is one of the most gross and massive violations of human rights and freedoms, and also represents a real threat to the national security not only of the Republic of Moldova, but also of other countries, and in this regard, countering this type of crime is an urgent problem. In this context, in order to effectively combat this negative phenomenon, law enforcement representatives must continuously improve their knowledge in the field, including regarding the trafficker's personality and his interrogation tactics.

Keywords: *human trafficking, interrogation, personality of the criminal, interrogation of the person, interrogation tactics, evidence collection, the victim of the crime, the recruitment of the person, the investigation of the crime.*

---

* grigori.belii@procuratura.md

Specificul procedurii de examinare a cauzelor de trafic de ființe umane, asociat cu caracterul agravat al relațiilor interpersonale, conflictelor sociale, interetnice, religioase și de altă natură, este de așa fel, încât determinarea tacticilor corespunzătoare pentru audieri presupune un apel la aspectele juridice și criminalistice pentru obținerea declarațiilor.

În cauzele de trafic de persoane, natura întrebărilor adresate învinutului și succesiunea acestora trebuie să fie orientate în primul rând pentru obținerea de la acesta a informației despre infracțiunea comisă. De regulă, învinutul este cel care deține cele mai complete și detaliate informații despre pregătirea infracțiunii, acțiunile care au precedat-o și au avut ca scop obținerea rezultatului infracțional, precum și despre infracțiune în sine. Adesea, un astfel de interogatoriu dă naștere unei situații de conflict din cauza lipsei de dorință a persoanei audiate de a da declarații, mai ales – veridice, deși există cazuri când, la faza cercetării prealabile, învinutul a acceptat să coopereze cu organul de urmărire penală sau nu a folosit dreptul de a refuza să dea declarații.

De menționat că una dintre neajunsurile grave ale infracțiunii prevăzute de art. 165 din Codul penal al Republicii Moldova este severitatea nerezonabilă a pedepsei prevăzute. Sancțiunea acestei componente de infracțiune prevede o pedeapsă minimă sub forma unei inevitabile privări reale de libertate, care nu permite individualizarea răspunderii penale în dependență de cazul concret.

Această stare a lucrurilor duce la aceea, că singura decizie logică a infractorului este să nu recunoască vinovăția și să refuze a colabora cu organul de urmărire penală. Acest lucru, la rândul său, complică foarte mult cercetarea acestei categorii de infracțiuni. Adesea apare situația când un simplu transportator al părții vătămate (al cărui rol criminal este incomparabil mai mic decât rolul figurantului principal), realizând inevitabilitatea primirii unei pedepse severe, în ciuda faptului că poate comunica informații foarte utile care să dovedească vinovăția celorlalți participanți, refuză să interacționeze cu organul de urmărire penală.

Specificul criminalistic al audierii învinutului sunt determinate în mare măsură de forma concretă a traficului de persoane care a avut loc în cazul acestei infracțiuni. Ea stabilește orientarea audierii cu privire la evenimentul infracțiunii, sfera activității infracționale și însuși personalitatea învinutului.

Trebuie remarcat faptul că, în literatura de specialitate cu tematică relevantă, traficul de persoane este considerat, fără ambiguitate, ca o sferă de activitate a criminalității organizate. Într-adevăr, trebuie să fim de acord că traficanții nu acționează de unul singur. Dacă într-o anumită cauză penală este acuzat un singur traficant, acest lucru nu înseamnă că el sau ea a acționat de unul sin-

gur, ci reflectă mai degrabă volumul probelor acumulate, necesare pentru înaintarea învinuirii. Traficul de ființe umane este desfășurat în principal de grupuri criminale, deși dintre acestea cele mai frecvente sunt grupuri mici, bine coordonate și stabile (sau chiar familiale), care sunt angajate în „muncă murdară” zilnică, spre deosebire de rețelele criminale mari și multifuncționale.

Un grup criminal organizat care activează în domeniul traficului de persoane poate include în componența sa: un organizator (conducător, lider); recrutori; persoanele responsabile de organizarea mișcării/strămutării (care au relații cu angajații companiilor de turism, consulate, ambasade, organe de stat); transportatori (curieri); exploatare – proxeneți „cumpărători” străini, deținători de spelunci (bordeluri); dispeceri; paznici. Există cazuri când persoanele care acordă ajutor pentru realizarea activității criminale la diferite etape nu fac parte nemijlocit din grup și nu sunt inițiate despre scopul final al unei astfel de activități. La acestea pot fi atribuite: fotografii; angajații organelor de stat implicate în întocmirea și eliberarea documentelor necesare plecării și altor documente etc.³³

În general, caracterizând împărțirea rolurilor în cadrul grupurilor criminale din categoria studiată, de exemplu: rețelele de trafic de ființe umane pot include persoanele cărora se rezumă doar la recrutarea de victime sau furnizarea de documente și documente false pentru deschiderea vizelor, sau de a transporta victimele peste hotare, sau de a le adăposti până la plasarea lor în bordeluri sau alte activități etc. Întrebarea constă în faptul că fiecare dintre aceste persoane contribuie la atingerea obiectivului general al rețelei, adică pentru a obține profit de pe urma traficului de persoane.

Cea mai mare parte a infractorilor din domeniul traficului de ființe umane sunt persoane cu vârsta cuprinsă între 18 și 50 de ani, adică cea mai aptă din punct de vedere juridic parte a populației, ceea ce în sine nu este de mirare. Totodată, pot fi identificate anumite corelații între vârsta infractorului și modul în care a fost comisă infracțiunea.

Reprezentanții atât ai generației tinere, cât și ai celei mai vârstnice îndeplinesc tot tipul de funcții: recrutare, transfer, exploatare. Alături de acestea, trebuie de menționat că recrutarea este mai mult prerogativa tinerilor, ceea ce, aparent, se explică prin capacitatea și posibilitatea lor mai bună de a face cunoștință și de a stabili relații de încredere cu o domnișoară sau un tânăr (băiat), anterior necunoscut. Exercițând funcții de recrutare, infractorii mai tineri caută potențiale victime printre semenii lor. În același timp, un recrutor de sex masculin poate folosi iluzia unei relații „iubit și dom-

33 Хамдамов А. „Методика расследования торговли людьми” Учебное пособие, Ташкент, 2015, pag. 43.

nișoară”, recurgând la gesturi „de protejare”, cum ar fi demonstrarea bunăstării materiale, ieșirile la baruri, cafenele și plimbările cu automobilul. Recrutorii din generația mai în vârstă folosesc adesea cercul cunoscuților săi, vecinilor etc., activează sub masca agențiilor de ocupare a forței de muncă.

Complexitatea mecanismului de organizare a deplasării și nemijlocita transportare a recrutaților este direct proporțională cu vârsta infractorului: cu cât sunt necesare mai multe eforturi, cunoștințe și necesitatea legăturilor mai importante pentru obținerea documentelor necesare (vize, pașapoarte), cu atât mai des în rândul infractorilor se întâlnesc persoane care au o experiență de viață mai bogată și un cerc mai larg de cunoștințe.

Trăsăturile caracteristice ale personalității traficantilor de persoane include: ingeniozitatea, prudența, tendința de a minți, invidia, lipsa de scrupule, imoralitatea, lipsa milei și indiferența față de soarta altor oameni. În același timp, astfel de persoane sunt adesea sociabile, capabile să stabilească un contact psihologic și să creeze o impresie bună despre sine, nu sunt lipsite de capacitatea de a convinge.

În practica cercetărilor infracțiunilor de trafic de persoane, organul de urmărire penală după ascultarea victimei, purcede imediat la audierea persoanei bănuite, ceea ce, din punct de vedere tactic, este greșit. Datorită acestei erori, în metodică cercetării infracțiunilor de trafic de persoane se îngreunează colectarea în continuare a probelor necesare, cu excepția cazurilor când bănuitul recunoaște vinovăția. Din aceste considerente, se recomandă audierea bănuितului după ce organul de urmărire penală a îndeplinit toate acțiunile posibile ce nu suferă amânare. Acumularea altor probe privind faptul infracțiunii, precum și a informației cu privire la personalitatea bănuितului, se include în activitatea de pregătire a audierii bănuितului, fiind create cele mai propice condiții tactice pentru desfășurarea cu succes a acestei activități.³⁴

În timpul audierii învinuितului, nu este mai puțin important decât în timpul audierii victimelor și martorilor de a stabili contactul psihologic cu persoana interogată.

Dacă la momentul audierii, organul de urmărire penală dispune de o bază probatorie suficientă care demască suspectul în comiterea unei infracțiuni, atunci cursul audierii se construiește după schema demascării persoanei audiate folosind probele acumulate, până la posibilitatea reținerii acestuia. În această situație, bănuितului trebuie să i se precizeze că, indiferent de decizia sa de a da sau nu declarații, de a refuza să dea declarații sau de a se opune cercetării prin declarații mincinoase,

concluzia că în acțiunile sale există elementele unei componente de infracțiuni este făcută, iar răspunderea penală este un fapt inevitabil. În același timp, este posibil a fi folosite metode tactice, a fi aplicate tactici de prezentare selectivă a probelor incriminatoare bănuितului.

Atunci când sunt prinși în flagrant, poziția tipică a bănuितilor în timpul audierii este afirmația că persoanele recrutate au solicitat din proprie inițiativă asistență pentru a găsi clienți sau un loc de muncă în străinătate sau că persoana audiată cunoștea despre exploatarea sexuală.

Dacă persoana audiată colaborează cu organul de urmărire penală, atunci, având în vedere că traficantii sunt în principal membri ai comunităților infracționale organizate, trebuie concentrată toată atenția spre identificarea și demascarea tuturor membrilor acesteia, care au participat la comiterea diferitelor etape ale infracțiunii. În acest scop, este necesar a stabili/clarifica totul, începând cu procedura de întocmire a documentelor necesare și până la momentul traversării frontierei de stat sau sosirea în regiunea, unde urmează a fi exploatarea persoana.

Bănuितii trebuie audiați după o pregătire minuțioasă, „plecând” de la datele disponibile privind natura și gradul de participare al fiecărui membru al grupului criminal la episoadele de activitate infracțională care le sunt imputate. În timpul pregătirii pentru o audiere, este necesar să se țină cont de declarațiile deja disponibile ale părților vătămate și a martorilor acuzării, precum și de starea psihologică a celui audiat. În acest sens, recomandările privind stimularea conflictului între membrii grupului criminal sunt destul de justificate pentru a crea situații de dezbinare a subiecților activității infracționale și pentru a le stimula dorința de „a arunca” vina asupra complicilor.

Prezența avocatului și utilizarea înregistrărilor audio sau video în timpul audierii creează o atmosferă de respectare a legalității și a drepturilor participanților la procesul penal, disciplinează participanții la acțiunea de urmărire penală și contribuie la o fixare mai exactă a cursului audierii și informațiilor dobândite. Aceste măsuri sunt, de asemenea, un mijloc de protecție împotriva acuzațiilor false privind utilizarea metodelor ilegale de investigare, la care recurg adesea bănuितii, care ulterior își schimbă declarațiile veridice.

În primul rând, ar trebui să fie audiate persoanele:

- care au îndeplinit în cadrul grupului criminal atribuții obișnuite, „tehnice”;
- care au fost recrutori, curieri, transportatori, însoțitori;
- care au folosit documente în baza cărora a fost închiriat apartamentul ori închiriată o altă încăpere;
- care au îndeplinit în cadrul grupului infracțional funcțiile de dispecer, șofer sau agent de pază.

34 I. Vizdoga, D. Roman, A. Donciu, D. Ioniță, V. Rotaru, I. Rusu „Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane”, OIM, Chișinău 2023, pag. 96.

Audierea acestor persoane trebuie să se construiască pe „legenda” aflării conținutului instrucțiunilor organizatorului activității infracționale de către persoana care audiază. În timpul audierii, este necesar a se încerca de stabilit dacă persoana audiată cunoștea despre natura criminală a activității sale, „inducând” treptat la necesitatea cooperării cu organul de urmărire penală. La audierea bănuților, ar trebui folosite doar fragmente minuțios alese din declarațiile părților vătămate, martorilor și altor bănuți. Astfel, persoana audiată va avea impresia că toate împrejurările activității sale infracționale au fost stabilite până la cel mai mic detaliu.

Dar dacă bănuții își recunosc participarea la comiterea unei infracțiuni, atunci deja în timpul primei audieri este necesar să se stabilească detaliat:

1. Unde, când, cu cine, în ce împrejurări s-a ajuns la un acord privind traficul de persoane și (sau) exploatarea acestora?
2. În ce condiții a fost convenit transferul părților vătămate în altă regiune sau în străinătate, cine a achitat cazarea în țara de destinație și a achitat și victima primită?
3. De către cine, când și cum au fost stabilite contactele cu cumpărătorii, de exemplu, „partenerii” străini, în ce mod s-a efectuat plata pentru „marfa vie” livrată?
4. Când, unde, de către cine și în ce mod au fost recrutate viitoarele victime, ce argumente de angajare au fost folosite în procesul de recrutare?
5. Cine a înființat „biroul pentru ocuparea forței de muncă” sau cine a falsificat documentele pentru a induce în eroare victimele?
6. Cum a fost transportată victima în altă regiune sau în străinătate? În acest sens, este necesar a se afla totul: de la întocmirea actelor necesare (cine le-a emis, în ce împrejurări, dacă actele indicate erau false – cine anume le-a confecționat și în ce condiții) și terminând cu momentul traversării frontierei de stat a țării de plecare (ora, locul, modalitatea; dacă traversarea frontierei a fost ilegală, atunci cu ajutorul cui a fost efectuată, în ce condiții etc.).
7. Cum a avut loc „angajarea” victimelor în străinătate (cine, când și unde le-a întâlnit, unde și în ce calitate au „lucrat” părțile vătămate, ce li s-a comunicat despre condițiile șederii lor ulterioare în țara de destinație)?
8. Cine a făcut parte din grupul infracțional și cum au fost distribuite rolurile între membrii acestuia?

În ceea ce privește categoria cauzelor studiate, putem propune și următoarea succesiune logică de întrebări, pe care acuzatorul le adresează învinutului.

1. Care este esența acțiunilor pentru care a fost acuzat învinuit și cum s-au manifestat acestea cu adevărat?
2. Care este orientarea și succesiunea acțiunilor învinutului legate de traficul de ființe umane?

3. Care este contingentul de persoane în raport cu care a fost pregătit sau efectuat traficul de persoane (inclusiv sex, vârstă, profesie, calități atractive pentru comercianți sau acțiunile prealabile ale acestora menite să asigure o astfel de atractivitate)?
4. La ce formă de trafic de ființe umane învinuitul atribuie acțiunile sale, recunoaște el că scopul acestor acțiuni era exploatarea ulterioară a victime și sub ce formă?
5. Care este gradul de participare sau specializarea acestuia în implementarea acțiunilor legate de recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor în scopul exploatării acestora?
6. Învinuitul a acționat de unul singur sau ca parte a unui grup organizat (care anume, componența acestuia)? Există sau nu vreo legătură cu activitatea sa oficială?
7. Acțiunile împotriva victimelor au fost legate de traversarea de către aceștia a frontierei de stat a Republicii Moldova sau de reținerea acestora în străinătate?
8. A existat vreo utilizare a actelor de identitate falsificate ale părții vătămate sau sechestrarea, reținerea sau distrugerea actelor autentice?
9. A fost aplicată violența sau amenințările cu aplicarea violenței împotriva victimelor?
10. Care sunt consecințele acțiunilor învinutului – au provocat ele moartea, sau au cauzat vătămări grave sănătății părții vătămate, ori au fost periculoase pentru viața mai multor persoane sau a unui grup de persoane?

Aceasta este lista aproximativă de întrebări, care prezintă interes la investigarea circumstanțelor infracțiunii.

O evaluare juridică adecvată a acțiunilor învinutului, precum și identificarea împrejurărilor care au contribuit la săvârșirea unei infracțiuni sunt, de asemenea, chestiuni referitoare la perioada anterioară comiterii acesteia:

1. Când, unde, cui i-a apărut intenția de a trafica ființe umane și de a le exploata?
2. Ce împrejurări au precedat planificarea acțiunilor infracționale și crearea unui grup de participanți, care a fost rolul fiecăruia dintre ei în realizarea sau tănuirea acestor acțiuni și la ce etapă?
3. Cum, când și de către cine au fost create condiții pentru comiterea infracțiunii și s-au procurat instrumente pentru comiterea acesteia (transport, locuri de reședință temporară, documente falsificate etc.)?
4. A existat vreo pregătire specială (instruire, dobândire de competențe) pentru a se angaja în traficul de persoane, cine nemijlocit și unde a condus această pregătire?
5. Este important a afla de la învinuit circumstanțele legate de comportamentul victimelor, reacția acestora la evenimentul comiterii infracțiunii.

6. Au fost declarate victimelor adevăratele intenții legate de recrutarea, transportul, utilizarea muncii lor sau au fost înșelate și induse în eroare?
7. Cunoștea învinuitul despre adevăratele intenții ale organizatorilor traficului de ființe umane sau a fost indus în eroare, ceea ce poate justifica lipsa intenției sale de a trafica cu ființe umane?
8. Care a fost natura acțiunilor părților vătămate? Și-au exprimat ele consimțământul pentru exploatare contra unei plăți (compensație) adecvată pentru munca lor?
9. Părțile vătămate au opus rezistență acțiunilor autorilor infracțiunii, dacă da, sub ce formă?
10. Circumstanțele generale ale infracțiunii puteau crea victimelor impresia unei amenințări reale pentru viața sau sănătatea lor, ori au fost avertizate cu privire la posibilitatea unor astfel de consecințe?
11. Părțile vătămate l-au cunoscut pe învinuit până la apariția împrejurărilor legate de traficul de persoane?³⁵

Circumstanțele comiterii infracțiunii pot include și întrebări mai specifice legate de modalitatea de comitere a infracțiunii (dependența victimei de făptuitor din cauza reținerii documentelor, banilor, bunurilor, din cauza violenței fizice sau psihice sau a amenințării cu aceasta, folosirea șantajului, înșelăciunii, extorcării, amenințările cu deportarea, vătămarea persoanelor apropiate victimei, restricția sau privarea de libertate, răspândirea sau amenințarea cu divulgarea de informații care discreditează victima).

Sarcina persoanei care audiază este de a găsi formulări ale întrebărilor care ar fi adecvate pentru una sau alta formă de exploatare a victimelor, fără a manifesta tendințe acuzatoare, de părtinire, menținând contactului psihologic. Circumstanțele referitoare la latura subiectivă a infracțiunii sunt legate în primul rând de demonstrarea faptului că o anumită persoană poate fi subiectul unei infracțiuni (vârstă, responsabilitatea) sau un subiect special al unei infracțiuni (funcția oficială, militarul etc.). Cercetând formele de vinovăție: faptele penale au fost săvârșite cu intenție sau din imprudență și – ceea ce este deosebit de important pentru soluționarea problemei vinovăției – care motive au determinat comiterea acestor acțiuni, în ce a constatat interesul personal al învinuitului la exploatarea persoanelor sau acesta a servit intereselor străine. Stabilirea unui motiv al infracțiunii este necesară nu numai pentru calificarea juridică a acțiunilor unei persoane. Este, de asemenea, o împrejurare care caracterizează personalitatea învinuitului, iar în unele cazuri, circumstanță atenuantă sau agravantă pentru stabilirea pedepsei. Motivele traficului de persoane variază de la cele politice, socia-

le până la răzbunare personală, dar predominant au o orientare de profit.

Trebuie de ținut cont de faptul că motivele au o legătură directă cu personalitatea făptuitorului și, prin urmare, pot fi evaluate după împrejurările care au precedat sau au însoțit comiterea infracțiunii. Pentru a studia personalitatea învinuitului în timpul audierii, pot fi folosite următoarele formulări ale întrebărilor.

1. Care a fost apartenența profesională și activitatea reală de muncă a învinuitului la etapa premergătoare traficului de ființe umane?
2. Învinuitul a fost anterior reținut de organele de drept pentru fapte antisociale, cum s-au manifestat și ce măsuri au fost luate?
3. Și-a satisfăcut învinuitul serviciul militar, a participat la acțiuni militare, a fost rănit, este invalid și în legătură cu ce? Care este starea sa civilă?
4. Dacă traficul de persoane a fost efectuat de către un grup de persoane, ce rol a avut învinuitul, a dat dovadă de inițiativă în comiterea unor acțiuni concrete, la ce etapă și de ce?
5. Care a fost cuantumul remunerației pentru traficul de persoane și în ce formă?
6. A fost satisfăcut învinuitul de activitatea sa în acest domeniu și, dacă nu, de ce? Traficul de persoane a fost legat de activitatea sa principală de muncă (afacere)?³⁶

Întrebările pot fi precizate în funcție de natura acțiunilor învinuitului și de caracteristicile individuale ale acestuia. În special, merită atenție în acest context aspectele psihologice ale audierii sale în instanță.

În timpul audierii bănușilor nu este recomandat să fie adoptată o direcție vădită de acuzare prin stilul de comunicare cu cei interogați și formularea întrebărilor. Cerințele legii privind un studiu complet, obiectiv și sub toate aspectele ale împrejurărilor unei cauze penale, necesitatea acumulării atât a probelor incriminatoare, cât și justificative (articolul 19 din Codul de procedură penală) obligă organul de urmărire penală la o conduită impecabilă din punct de vedere profesional.

Infracțiunea studiată este infracțiune contra libertății, onoarei și demnității persoanei. Infractorii se angajează în relații ilegale cu multe persoane care sunt lipsite de valorile sociale de bază, punându-le adesea în pericol viața și sănătatea. Comportamentul unei astfel de persoane manifestă în mod clar o atitudine negativă față de drepturile și valorile morale ale altora, față de obiceiurile și tradițiile societății. În aceste cazuri, organele de drept se ocupă de obicei de persoane care se remarcă prin cinismul acțiunilor, o ierarhie distorsionată a valorilor, bestialitate și cruzime, mai ales când devin

35 Загорский Г. Кауфман М. „Судебное разбирательство уголовных дел о торговле людьми”, изд. Юридическая литература, Москва 2009, pag. 157-162.

36 Калининвич Л.Н., Петко В.В. „Расследование преступлений, связанных с торговлей людьми в целях сексуальной эксплуатации”, Минск «Бонем», 2005, pag. 90.

victime copiii, tinerii, femeile. Este evident că pentru a stabili contactul cu o astfel de persoană audiată sau pentru a-l induce spre căință va fi nevoie de ajutorul unui specialist cu cunoștințe în domeniul psihologic-co-psihiatrice.

Natura acțiunilor legate de traficul de persoane adesea are justificări sociale. Condițiile migrației, încălcarea regulilor obișnuite de așezare, care reduce controlul organelor de stat și organizațiilor publice asupra siguranței oamenilor, asigurându-le dreptul lor la muncă, locuință și alte drepturi, neangajarea în câmpul muncii a tinerilor – toate acestea creează baza ca potențialele victime să apeleze la centre neoficiale care promovează opțiuni atractive, de exemplu de angajare, dar de fapt fiind implicate în escrocherii, extorcări și chiar trafic de persoane.

Audierea învinutului ocupă o poziție aparte în studiul probelor, nu numai datorită celui mai înalt grad de cunoaștere a împrejurărilor cauzei, ci și pentru că conținutul declarațiilor sale capătă valoarea unui fel de „nucleu” față de care se verifică informația din alte surse de probe. Aceste declarații devin un criteriu de evaluare al declarațiilor altor participanți la proces, documentelor scrise, dovezilor materiale. Învinutul nu are obligația de a da declarații veridice, dar compararea acestora cu informații provenite din alte surse poate ajuta la stabilirea unor fapte de importanță juridică. Astfel, în cazurile de trafic de ființe umane, învinuții tind să nege conștientizarea că recrutarea și transportul părților vătămate a fost destinată exploatării acestora.

Legea stabilește doar un algoritm general al audierii. Detaliile și tacticile sale sunt determinate de acțiunile practice ale participanților la proces. Caracteristicile enumerate sunt doar conturul programului de audiere al bănuiților. Adresarea acestor întrebări și celor mai detaliate depinde de prezența probelor, de disponibilitatea persoanei interogate de a prezenta benevol circumstanțele care au avut loc în realitate. Cu toate acestea, în timpul audierii, este necesar să ne ghidăm după regula principală și de nezdruncinat: cu referire la fiecare persoană care a acționat într-un anumit eveniment, fiecare fapt separat, prin adresarea de întrebări suplimentare, ceea ce permite, prin efectuarea altor acțiuni de urmărire penală, a confirma adevărul sau „a-l prinde cu minciuna” pe cel interogat.

OBSERVAȚII ASUPRA INCRIMINĂRII RĂPIRII VEHICULELOR FĂRĂ SCOP DE ÎNSUȘIRE

Elena ZGHIBARȚA*
*Procuror în Procuratura municipiului Chișinău,
Oficiul Ciocana*

Doina-Cezara GALAN**
*Audient INJ la funcția de procuror,
asistent universitar în cadrul Departamentului
Drept Penal al Facultății de Drept
a Universității de Stat din Moldova,
asistent universitar în cadrul Institutului
de Criminologie și Științe Penale Aplicate*

REZUMAT

În cadrul prezentului articol științific sunt examinate problemele cu care se confruntă practica judiciară la incriminarea faptelor de răpire, în scop de folosință a acelor vehicule, care din punct de vedere legal nu intră sub incidența noțiunii de „mijloc de transport”. În atare circumstanțe, scopul prezentului articol este de a delimita fapta de sustragere, de cea de răpirea unui vehicul și totodată de a evidenția problematica noțiunii „mijloc de transport” din punct de vedere juridico – penal. La finalul studiului venim cu o propunere de lege ferendă menită să înlăture lacuna legislativă identificată.

Cuvinte-cheie: mijloc de transport, autovehicul, vehicul, sustragere, răpire, scop de cupiditate.

SUMMARY

The problems of judicial practice regarding the incrimination of acts about the stolen vehicles has been examined in this scientific research, which from a legal point of view, does not fall under the notion of "means of transport". In such circumstances, the purpose of this research is to delimit the act of evasion from that of stealing and at the same time to focus on the problematic of the notion regarding the „means of transport” from a legal-criminal point of view. At the end of this article, we come up with a proposal for a law modification designed to solve the identified legislative gap.

Key words: means of transport, motor vehicle, vehicle evasion, vehicle stealing, enrichment purpose.

* e.zghibarta@procuratura.md

** galan_doinacezara@mail.ru

Considerente introductive

Prezentul articol științific are drept scop de a oferi o oportunitate practică, de a Incrimina răpirea acelor vehicule care nu cad sub incidența sintagmei „mijloace de transport” din punct de vedere penal.

Pentru o abordare mai eficientă, să ne imaginăm o atare situație: „A la ora 06:00, prin acces liber, a „sustras” pe ascuns din holul blocului locativ de pe str. Mircea cel Bătrân 1, mun. Chișinău, o bicicletă de model „OUT DOOR”, la prețul de 5000 de lei, ce aparține lui B, astfel cauzând-i părții vătămate B daune în proporții considerabile. Ulterior, A făcând câteva cercuri cu bicicleta a abandonat-o în preajma străzii Petru Zadnipru din mun. Chișinău. C văzând respectiva bicicletă, care se afla abandonată în drum, a luat-o și a utilizat-o pentru a ajunge mai ușor la stația de troleibuz, lăsând-o abandonată în preajma stației de pe strada Ginta Latină din mun. Chișinău”.

Este discutabilă calificarea faptei comise de către A și C, în măsura în care, ambii doar au folosit temporar respectiva bicicletă și nu au avut scopul de a o însuși.

Apare întrebarea firească, dacă fapta expusă mai sus va constitui infracțiunea prevăzută la art. 186 CP al RM sau poate va fi încadrată conform art.192¹ din CP al RM?

Raționamente de calificare

Nu optăm pentru nici una dintre variantele de calificare expuse supra, din următoarele raționamente.

Pentru a face o claritate cu privire la calificarea faptelor lui A și C, o să încercăm, prin metoda analitică și metoda excluderii, să definim termenul „sustragere” care este prezent în conținutul laturii obiective a infracțiunii de furt incriminată la art.186 CP al RM.

Infracțiunea de furt, în forma sa actuală, este prevăzută la art.186 CP al RM și face parte din capitolul VI „infracțiuni contra patrimoniului”. Așadar, furtul reprezintă sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane. Nu poate fi calificată ca furt, conform art.186 CP al RM luarea ilegală și gratuită, pe ascuns, a bunurilor mobile din posesia altuia, luare prin care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv săvârșită în scopul folosinței temporare a acestor bunuri. În astfel de cazuri, făptuitorul nu urmărește scopul de cupiditate deoarece nu dorește să treacă bunurile în stăpânirea sa definitivă, ci doar temporară.

Conform pct.2 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.23 din 28.06.2004 cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor „În sensul legii se consideră sustragere luarea ilegală și gratuită a bunurilor din posesia altuia, care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv acestuia săvârșită în

scop acaparator. Nu formează componența de sustragere faptele ilegale care sunt îndreptate nu spre luare ci spre folosința temporară a bunurilor (...). [1]

În context, conform Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.23 din 28.06.2004 observăm că, pentru a exista fapta de sustragere este obligatoriu prezența scopului acaparator.

În doctrina de specialitate, scopul acaparator mai poartă denumirea de scop de cupiditate.

Așadar dl. S. Brânza afirmă „Scopul de cupiditate reprezintă anticiparea în conștiința făptuitorului a stăpânirii sale definitive asupra bunurilor luate când el va avea posibilitatea de a le poseda, a folosi și a dispune de aceste bunuri ca și cum ar fi ale lui proprii. Nu poate fi calificată conform alin.(1) art.186 CP al RM luarea ilegală și gratuită, pe ascuns, a bunurilor mobile din posesia altuia, luare prin care acestuia i s-a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv, săvârșită în scopul folosinței temporare a acelor bunuri, făptuitorul urmărind restituirea lor ulterioară. Esența „folosinței temporare” constă în aceea că bunurile sunt luate pe un timp oarecare, și anume – pe o perioadă nesemnificativă sau strict determinată. În astfel de cazuri, făptuitorul nu urmărește scopul de cupiditate, deoarece nu dorește să treacă bunurile în stăpânirea sa definitivă. În funcție de circumstanțele cazului, asemenea fapte pot fi calificate conform art. 192¹, 192² sau altele din Codul penal”. [2]

Revenind la exemplul nostru, observăm că A și C nu au avut în conștiința lor ideea stăpânirii definitive a bunului. Or, a contrariu, această percepție s-ar fi materializat prin sustragerea bicicletei respective.

Lipsa scopului de cupiditate influențează și latura obiectivă a infracțiunii. Astfel încât, luarea ilegală și gratuită, pe ascuns, a bunurilor mobile din posesia altuia, săvârșită în scopul folosinței temporare, reprezintă o acțiune de răpire și nu de sustragere.

Așadar, în concluzia celor expuse supra excludem aplicabilitatea art.186 CP al RM la calificarea speței în cauză.

Având în vedere că, am efectuat o claritate a faptului că fapta expusă în speță nu cade sub incidența noțiunii de sustragere, menționăm că în situația de fapt, fapta constituie o răpire a unui vehicul. Termenul vehicul la fel nu îl utilizăm în mod întâmplător.

În context, acțiunea de răpire este incriminată doar în art.192¹ CP al RM și anume răpirea mijlocului de transport.

În ipostaza în care, A și C ar fi răpit un automobil în scopul folosinței temporare, am fi în prezența infracțiunii de răpire a mijlocului de transport incriminată de art.192¹ din CP al RM.

Revenind la speța noastră, odată ce am exclus încadrarea răpirii unei biciclete în scop de folosință temporară drept furt, urmează să analizăm oportunitatea încadrării faptei sub tiparul art. 192¹ din CP al RM.

Potrivit art.132 din CP al RM „Prin mijloace de transport se înțeleg toate tipurile de automobile, tractoare și alte tipuri de mașini autopropulsate, tramvaiele și troleibuzele, precum și motocicletele și alte mijloace de transport mecanice”. [3]

În conformitate cu pct.2 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.20 din 08.07.1999 despre practica judiciară cu privire la aplicarea legislației în cadrul examinării cauzelor penale referitor la încălcarea regulilor de securitate a circulației și de exploatare a mijloacelor de transport, bicicleta nu reprezintă mijloc de transport. Or, potrivit prevederilor legale, pentru a fi considerat mijloc de transport *un vehicul trebuie să aibă capacitatea cilindrică a motorului cu ardere internă mai mare de 50 cm³*. [4]

În Regulamentul Circulației Rutiere, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.357 din 13.05.2009) este înscris termenul de „autovehicul” – ca fiind „vehicul autopropulsat, destinat transportului de persoane sau de bunuri ori efectuării de lucrări, cu excepția ciclomotorului și a vehiculelor pe șine. Troleibuzul este considerat autovehicul”. [5]

Observăm așadar discrepanță între două noțiuni, între noțiunea „mijloc de transport”, (utilizată în Codul penal) și noțiunea de „autovehicul”, utilizată în Regulamentul Circulației Rutiere.

La moment, aceste explicații, reprezentând interpretarea oficială a noțiunii „mijloc de transport”, nu pot fi ignorate.

O explicație în acest sens ne oferă și doctrina de specialitate „Într-adevăr, nu pot constitui obiectul material al infracțiunii examinate mopedul, motoreta, scuterul, ciclomotorul, bicicleta cu motor și alte asemenea vehicule având un motor cu ardere internă, a cărui capacitate cilindrică nu depășește 50 cm³. Pentru răpirea unor astfel de vehicule nu poate fi aplicată nici răspunderea penală, nici cea contravențională”. [6]

Totodată, V. Stati afirmă: „În aceste condiții, considerăm că prezența scopului de însușire (sustragere) a mijlocului de transport au potențialul s-o demonstreze nu durata folosirii mijlocului de transport, dar următoarele circumstanțe: vânzarea – integrală sau piesă cu piesă – a mijlocului de transport unor terțe persoane; falsificarea elementelor de identificare, a numărului de înmatriculare, a certificatului de înmatriculare sau a altor documente de rigoare vizând mijlocul de transport; modificarea aspectului mijlocului de transport (de exemplu, vopsirea într-o altă culoare a mijlocului de transport, înlocuirea oglinzilor retrovizoare, a anvelopelor, a scaunelor etc.);

descompletarea mijlocului de transport; ascunderea mecanicului a mijlocului de transport etc. În cele mai frecvente cazuri, nu una, dar mai multe asemenea circumstanțe laolaltă sunt necesare în vederea probării sigure a prezenței scopului de însușire (sustragere). Insuficiența sau lipsa circumstanțelor, exemplificate mai sus, demonstrează lipsa scopului de însușire (sustragere), deci denotă aplicabilitatea art.192/1 C.pen. RM”. [7]

În concluzie constatăm că fapta lui A și lui C rămâne în afara cadrului normativ penal sau contravențional.

În contextul studiului prezintă interes și acțiunea de răpire a unui vehicul care a fost deja răpit, ne referim la fapta lui C din speța expusă supra.

Așadar, se pune întrebarea dacă răpirea sau chiar sustragerea unor vehicule, care anterior au fost sustrate ori răpitate, poate anula esența faptei infracționale comise de către cel din urmă.

Cu referire la acest aspect, A.A. Șcerbakov susține: „Așa cum, de exemplu, sustragerea unor bunuri sustrate anterior nu poate anula esența infracțională a celor săvârșite, tot așa nici răpirea unui mijloc de transport anterior răpit nu poate anula esența infracțională a faptei comise”.

Exemplul analizat a vizat o bicicletă, dar evident, sub egida lacunei de lege pot apărea și alte vehicule cum ar fi de exemplu trotinete, mașini de tuns iarbă, mopedul, motoreta, scuterul, și alte asemenea vehicule având un motor cu ardere internă, a cărui capacitate cilindrică nu depășește 50 cm³. [8]

Propunere de lege ferendă

Pentru a veni cu o propunere legislativă în acest sens, urmează a face trimitere la prevederile Codului penal Român.

În legislația României la art.230 din Codul penal este incriminată fapta de furt în scop de folosință.

Mai exact la alin.(1) art.230 din Codul penal este prevăzută următoarea faptă „furtul care are ca obiect un vehicul, săvârșit în scopul de a-l folosi pe nedrept se sancționează (...)” [9]

Având în vedere cele expuse anterior, considerăm greșit de a denumi fapta dată drept furt. O explicație în acest sens a fost efectuată atunci când am analizat termenul de sustragere. Totuși, atragem atenția termenului de vehicul utilizat de legiuitorul român.

Conform pct.35 al Codului rutier al României, prin termenul „vehicul” se înțelege – *sistemul mecanic care se deplasează pe drum, cu sau fără mijloace de autopropulsare, utilizat în mod curent pentru transportul de persoane și/sau bunuri ori pentru efectuarea de servicii sau lucrări*. [10]

O definiție similară este consacrată la pct.7 din Regulamentul Circulației Rutiere aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.357/2009, unde prin „vehicul” se are în vedere un „sistem mecanic cu sau fără autopropropulsie, destinat transportului de persoane și bunuri sau echipat cu mecanisme care pot executa anumite lucrări.” [5]

Conform aceluiași Regulament, „autovehicul” este „vehiculul autopropropulsat, destinat transportului de persoane sau de bunuri ori efectuării de lucrări, cu excepția ciclomotorului și a vehiculelor pe șine. Troleibuzul este considerat autovehicul”. [5]

La fel, Regulamentul sus menționat, stabilește termenul de „bicicletă” care la fel este „vehicul prevăzut cu două (trei) roți și pedale sau manivele pentru propulsarea acestuia de forța musculară a ciclistului. Bicicletă se consideră și vehiculul cu pedalare asistat de un motor electric auxiliar, cu puterea nominală ce nu depășește 500W, a cărui asistare este întreruptă atunci când ciclistul încetează să pedaleze sau este redusă progresiv pe măsură ce viteza vehiculului crește, fiind întreruptă definitiv înainte ca viteza acestuia să atingă 25 km/h”. [5]

Mai mult decât atât, termenul de vehicul înglobează în sine și ciclomotoarele, adică, – „vehicul cu două sau trei roți, dotat cu motor cu ardere internă sau electric. Capacitatea cilindrică a motorului cu ardere internă nu depășește 50 cm³, puterea motorului, atât a celui cu ardere internă, cât și a motorului electric, nu depășește 4kW, iar viteza constructivă a acestuia nu depășește 45 km/h”. [5]

În concluzie, având în vedere cele expuse supra, considerăm a fi corect din punct de vedere legal de a înlocui termenul mijloc de transport, utilizat în textul art.192¹ alin.(1) CP al RM, cu termenul „vehicul”.

Art.192¹ CP va avea următoarea structură:

„Răpirea vehiculului

- (1) Răpirea vehiculului fără scop de însușire se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1350 unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 3 ani.
- (2) Aceeași acțiune:
  - a) săvârșită de două sau mai multe persoane;
  - b) însoțită de violență nepericuloasă pentru viața sau sănătatea victimei sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe;
  - c) săvârșită prin pătrundere în garaj, în alte încăperi sau spații îngrădite ori păzite se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani.
- (3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2) însoțite de violență periculoasă pentru viața sau sănătatea victimei sau de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 7 ani”.

Or, termenul de „vehicul” este mai larg decât termenul de „mijloc de transport”, care înglobează în sine inclusiv „autovehiculul” cât și cazul nostru bicicleta. Propunerea de lege ferendă are la bază faptul că persoanele care comit fapte similare în condiții similare să fie tratate corespunzător.

Optăm pentru respectiva propunere legislativă din următoarele considerente:

- La momentul actual, avem inclusiv vehicule cu motor electric. Așadar, conform redacției actuale a Codului penal, nu putem aplica răspunderea penală pentru răpirea vehiculelor cu motor electric cu excepția troleibuzelor, prevăzute expres de lege.
- Nu este exclus faptul că prețul unui vehicul, poate corespunde prețului unui mijloc de transport. În atare situație, nu putem să ne bazăm pe ideea costului, pentru a încadra fapta de răpire a unui vehicul altul decât mijlocul de transport drept contravenție. Or, încriminarea unei atare fapte drept contravenție, ar veni în contradicție cu art.16 din Constituția RM și anume principiul egalității. Considerăm că, persoanele care comit fapte similare în condiții similare trebuie tratate în mod egal din punct de vedere al pedepsei aplicate.
- Dreptul de proprietate este un drept fundamental, consacrat atât în art.9,46,127 din Constituția RM, cât și în art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului. Așadar, dreptul de proprietate include în sine trei atribute de bază, posesia (ius utendi) folosința (ius fruendi) și dispoziția (ius abudendi). Prin răpirea unui vehicul de atentează atât la posesia bunului cât și la folosința acestuia de către proprietar. Astfel, susținem ideea conform căreia atingerea dreptului de posesie și folosință a oricărui tip de vehicul trebuie încriminată penal.
- Cu referire la acest aspect, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului în cauza Vistiņș și Perepjolkins împotriva Letoniei, pct. 95, a specificat „Orice ingerință în drepturile protejate de art. 1 din Protocolul nr. 1 trebuie să îndeplinească cerința de legalitate”. [11] La fel, în cauza Molla Sali împotriva Greciei, pct. 153, Curtea a accentuat „Divergențele din jurisprudență pot crea o incertitudine juridică incompatibilă cu cerințele statului de drept” [12]

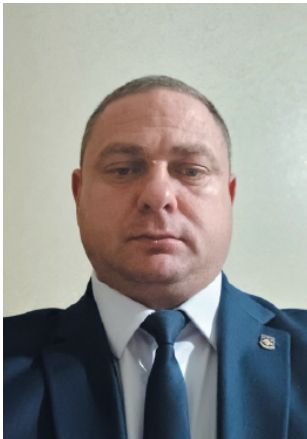
Această propunere de lege ferendă este necesară în vederea evitării eventualelor probleme de calificare precum este cazul analizat în prezentul studiu. Totodată, o atare modificare vine în conformitate cu prevederile legale naționale și practica CEDO.

Bibliografie

1. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.23 din 28.06.2004 cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor.
2. Sergiu BRÎNZA, Igor BOTEZATU Revistă Științifică a Universității de Stat din Moldova, „Studia Universitatis Moldaviae” 2013, nr.3(63) analiză de drept penal a infracțiunilor prevăzute la art.186 „furtul” din Codul penal pag.142-153.
3. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 14.04.2009, nr.72-74.
4. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.20 din 08.07.1999 despre practica judiciară cu privire la aplicarea legislației în cadrul examinării cauzelor penale referitor la încălcarea regulilor de securitate a circulației și de exploatare a mijloacelor de transport.
5. Regulamentul Circulației Rutiere aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.357 din 13 mai 2009 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.92-93.
6. Vitalie STATI Revista Institutului Național al Justiției nr.4/2009 „Analiza răspunderii penale pentru infracțiunea de răpire a mijlocului de transport (art.192¹ CP RM): Aspecte teoretice și practice (partea I) pag. 50-58.
7. Vitalie STATI Revista Națională de Drept nr. 5-6 (116-117) 2010 ISSN 1811-0770 „Analiza elementelor constitutive și a elementelor circumstanțiale agravante ale infracțiunii de răpire a mijlocului de transport (art.192¹ C.pen. RM)” pag.29.
8. А. ЦЕРБАКОВ. Неправомерное завладение автомобилем или иным транспортным средством как преступление против собственности (законодательство, юридическая характеристика, квалификация): Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – Нижний Новгород, 2006, pag.20.
9. Codul penal al României din 17 iulie 2009, M.Of. nr. 510 din 24 iulie 2009 <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Romania-RO.html> vizitat la 07.11.2023 ora 16:00.
10. Codul Rutier al României <https://www.drpciv-romania.ro/Code/Applications/web/index.cgi?action=codulrutier> vizitat la 07.11.2023 ora 15:11.
11. Cauza Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei (MC), pct. 95 [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:\[%22001-114277%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:[%22001-114277%22]) vizitat la 23.11.2023 ora 16:00.
12. Cauza Molla Sali împotriva Greciei [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:\[%22001-188985%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:[%22001-188985%22]) vizitat la 23.11.2023 ora 16:15.

ASPECTE PRACTICE PRIVIND DISCREPANȚELE PROCESUALE DEPISTATE LA APLICAREA DE CĂTRE AGENȚII CONSTATATORI A UNOR PREVEDERI ALE CODULUI CONTRAVENȚIONAL

Ruslan DONIA*
Procuror în Procuratura raionului Hîncești

REZUMAT

În activitatea zilnică a unor agenți constatatori a fost detectată o practică neunitară cu privire la aplicarea anumitor dispoziții ale Codului contravențional al Republicii Moldova, din care motiv mi-am propus ca în articolul ce succede problema dată, care, pe lângă altele, este una importantă, să fie supusă dezbaterilor științifico-practice, pentru a contribui la înlăturarea acestor divergențe în procesul contravențional.

Cuvinte-cheie: *Contravenție, jurisprudență, contravenient, răspundere.*

ABSTRACT

Practical aspects regarding procedural discrepancies detected during application by the ascertaining agents some provisions of the Contravention Code.

In the daily activity of some ascertaining agents, a non-uniform practice was detected regarding the application of certain provisions of the Contravention Code of the Republic of Moldova, for which reason I proposed that in the following article the given problem, which, among others, is an important one, to be subject to scientific-practical debates, in order to contribute to the elimination of these divergences in the contravention process.

Key-words: *Contravention, jurisprudence, offender (delinquent), responsibility.*

În conformitate cu prevederile art.386 alin.(2) literele e) și f) din Codul contravențional, procurorul este în drept să verifice legalitatea acțiunilor agentului constatator și, în dependență de situație, să atace decizia aces-

tuia în ordinea stabilită de art.396 alin.(3¹) din Codul contravențional, care, la rândul său, prescrie că: „Procurorul este în drept să verifice legalitatea acțiunilor agentului constatator din cadrul subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne la înregistrarea sesizărilor despre săvârșirea contravențiilor și, în urma verificării efectuate, după caz, să pornească procesul contravențional

* r.donia@procuratura.md

sau să atace decizia agentului constatator în instanța de judecată”.

Astfel, în cadrul verificărilor permanente pe segmentul dat, fiind responsabil de acest domeniu de activitate, m-am ciocnit cu mai multe nepotriviri în lucrul de zi cu zi al agenților constatori, care, în viziunea mea, sunt condiționate de imperfecțiunea unor norme ale Codului contravențional, pe care le voi specifica mai jos.

Prima și cea mai importantă este nerespectarea competenței teritoriale la examinarea unor categorii de contravenții constatate cu ajutorul mijloacelor tehnice certificate/omologate și/sau cu mijloace de măsurare adecvate și verificate metrologic sau etalonate în conformitate cu prevederile actelor normative ce funcționează în regim automatizat, avându-se în vedere radarele auto și/sau camerele de supraveghere rutieră instalate în alte localități decât cele situate în raionul Hîncești (de exemplu: art.236 din Codul contravențional „Depășirea vitezei de circulație stabilite pe sectorul respectiv de drum”, art.235 alin.(1) din Codul contravențional referitor la „Încălcarea regulilor de folosire a centurii de siguranță” ș.a.). Or, art.399 din Codul contravențional expres prevede că: „Cauza contravențională se soluționează de agentul constatator în a cărui rază teritorială a fost săvârșită contravenția. Acesta poate aplica sancțiunile prevăzute în partea specială a cărții întâi în limitele competenței și numai în exercițiul funcțiunii”.

Așadar, contrar dispozițiilor art.443¹ alin.(1) și alin.(2) din Codul contravențional, care prevăd că: „În cazul autosesizării privind săvârșirea contravențiilor prevăzute la art.236, 238 și art.240 alin.(2), constatate cu mijloace tehnice certificate/omologate și/sau cu mijloace de măsurare adecvate și verificate metrologic sau etalonate în conformitate cu prevederile actelor normative ce funcționează în regim automatizat, dacă agentul constatator este în imposibilitate de a determina identitatea conducătorului vehiculului, acesta expediază o solicitare la domiciliul (sediul) proprietarului sau al posesorului vehiculului privind depunerea declarației cu privire la identitatea conducătorului vehiculului, cu informarea despre răspunderea contravențională sau penală pe care o poartă în caz de necomunicare a informației solicitate sau de comunicare a informației false. Solicitarea este expediată prin poștă, cu scrisoare recomandată cu aviz de primire, sau prin alte mijloace care să asigure transmiterea solicitării și confirmarea primirii acesteia. După recepționarea solicitării agentului constatator, proprietarul sau posesorul vehiculului (persoană fizică sau juridică), în termen de 60 de zile lucrătoare, este obligat să depună la autoritatea competentă din cadrul căreia face parte agentul constatator o declarație cu privire la identitatea conducătorului vehiculului în

momentul săvârșirii contravenției constatate în condițiile alin.(1), care va conține: a) numele, prenumele, domiciliul, datele de contact și semnătura proprietarului vehiculului; b) numele, prenumele, domiciliul și datele de contact ale persoanei căreia i-a fost transmis vehiculul cu care a fost săvârșită contravenția; c) după caz, alte informații relevante”, solicitările date, din motive deocamdată neclare, ajung în gestiunea agenților constatori din cadrul Inspectoratului de poliție Hîncești, care aplică amenzi persoanelor chiar dacă faptele au fost săvârșite și constatate în alte localități din Republica Moldova (cum ar fi: mun. Chișinău, raioanele Anenii Noi, Ialoveni, Leova) și nu în raionul Hîncești.

Ca exemplu la acest compartiment poate fi adus următorul caz: agentul constatator din cadrul Secției monitorizare și documentare trafic rutier a Inspectoratului Național de Securitate Publică Mihail M. a expediat la adresa de domiciliu a cetățeanului Cristian C., locuitor al satului P., raionul Hîncești, solicitarea seria/nr.DC-T03XXX privind depunerea declarației cu privire la identitatea conducătorului vehiculului în momentul săvârșirii contravenției, deoarece la 15.03.2023, ora 10:20, automobilul acestuia de model Volkswagen a fost surprins în regim automatizat de unul din mijloacele tehnice instalat în or. Ialoveni pentru monitorizarea traficului rutier, deplasându-se, contrar pct.47.1) lit.a) din Regulamentul circulației rutiere³⁷, cu viteza de 75 km/h, astfel fiind săvârșită contravenția prevăzută de art.236 alin.(2) din Codul contravențional: „Depășirea vitezei de circulație stabilită pe sectorul respectiv de drum de la 20 la 40 km/oră”, care se sancționează cu amendă de la 18 la 24 unități convenționale cu aplicarea a 4 puncte de penalizare.

Cu toate că, destinatarul Cristian C. (proprietarul/posesorul vehiculului indicat în act) era obligat să depună la autoritatea competentă din cadrul căreia face parte agentul constatator (Secția monitorizare și documentare trafic rutier a Inspectoratului Național de Securitate Publică) o declarație privind identitatea persoanei care la momentul comiterii contravenției se afla la volanul unității de transport, confirmând astfel prin semnătură veridicitatea datelor prezentate, acesta nu a completat în modul stabilit respectiva declarație și nu a depus-o la autoritatea emitentă, prin ce a ignorat art.443¹ alin. (2) din Codul contravențional.

În pofida acestui fapt, actul seria/nr.DCT03XXX a ajuns neîntemeiat în procedura unuia din agenții constatori ai Inspectoratului de poliție Hîncești, care la 04.04.2023 a emis decizia seria/nr.DCA01XXX privind examinarea contravenției în temeiul constatării personale a agentului constatator, în baza căreia, fără decla-

³⁷ Regulamentul circulației rutiere, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.357 din 13.05.2009, cu modificările și completările ulterioare.

rația completată de către Cristian C. și fără a exista vreo probă concludentă și plauzibilă, a fost sancționat consăteanul lui Cristian C., pe nume C. Nicolae, fiindu-i aplicată amenda în mărime de 18 unități convenționale, pe când aceasta trebuia să fie egală cu o doime din minimumul sancțiunii prevăzute la art.236 alin.(2) din Codul contravențional, adică 9 unități convenționale.

Mai mult ca atât, factorul de decizie al Inspectoratului de poliție Hîncești a încălcat și competența teritorială stabilită de art.399 alin.(1) din Codul contravențional.

Pe cale consecință, la 13.04.2023, acționând în baza art.451³ din Codul contravențional (s-a aplicat o sancțiune în alte limite decât cele prevăzute de partea specială a cărții întâi) și art.443¹ alin.(2) din Codul contravențional, în vigoare la acel moment, decizia în cauză a fost contestată cu recurs de către Procuratura raionului Hîncești, procesul contravențional fiind la etapa finală a cercetării judecătorești.

S-a mai stabilit că, în situații identice celei specificate mai sus, sancțiunile sunt aplicate proprietarului/posezătorului mijlocului de transport chiar și atunci când acesta nu a indicat expres în declarația cu privire la identitatea persoanei, care a condus vehiculul în momentul săvârșirii contravenției faptul că anume el se afla la volan, ceea ce la fel constituie o abatere de la articolul.

Deci, sunt de părerea că astfel de abateri pot fi catalogate ca fiind grave, atentând la drepturile și interesele fundamentale ale persoanei, și nu pot fi tolerate, întrucât formează o practică vicioasă, probabil, pe întreg teritoriul Republicii Moldova, ceea ce duce la ilegalitatea (nulitatea) absolută a acestora prin prisma art.381 alin. (2) din Codul contravențional, care garantează persoanei dreptul de a avea acces liber la justiție și prevede în mod special că: „Orice persoană are dreptul la examinarea și la soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care să acționeze în conformitate cu prezentul cod”.

De aceea, problema abordată necesită o analiză amplă din partea instituțiilor statului cu drept de inițiativă legislativă în vederea elaborării și înaintării propunerilor de rigoare pentru a ajusta prevederile Codului contravențional la situația reală existentă la capitolul dat și pentru a nu lăsa loc de interpretare a acestor norme, ele urmând a fi neîndoelnice și explicite în sensul art.5 aliniatele (1) și (2) din Codul contravențional, care stipulează că: „Nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei contravenții, nici supus sancțiunii contravenționale decât în conformitate cu legea contravențională. Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale sunt interzise”, precum

și întru respectarea cerințelor art.7 din Codul contravențional, care stabilește că: „*Persoana poate fi sancționată numai pentru contravenția în a cărei privință este dovedită vinovăția sa, cu respectarea normelor prezentului cod*”.

Ca opinie personală în acest sens aș menționa că, teza a doua a alin.(2) al art.400 din Codul contravențional, care prevede că: „*Nomenclatorul funcțiilor și al competențelor de examinare a cauzelor contravenționale și de aplicare a sancțiunilor se aprobă prin ordinul ministrului afacerilor interne*”, ar trebui de modificat în următoarea redacție: „*Prin derogare de la art.399 alin.(1) teza întâi, sunt în drept să examineze cauzele contravenționale constatate cu ajutorul mijloacelor tehnice certificate/omologate și/sau cu mijloace de măsurare adecvate și verificate metrologic sau etalonate în conformitate cu prevederile actelor normative ce funcționează în regim automatizat și să aplice sancțiuni în limitele competenței funcționarii publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, care exercită atribuțiile poliției și sunt împuterniciți cu asemenea atribuții conform fișei postului, de la locul de trai (domiciliu, sediu sau reședință) al contravenientului ori, după caz, agentul constator al Inspectoratului Național de Securitate Publică care, indiferent de locație, a oprit în trafic vehiculul/contravenientul și în urma verificărilor a stabilit că pe numele acestuia există contravenții înregistrate în regim automatizat. În funcție de cele constatate, se va aplica art.443¹ alin.(4)-(6)*”.

Aceasta este necesar, pentru că legea contravențională trebuie să fie inteligibilă. Iar ordinele Ministrului Afacerilor Interne nu toate sunt accesibile publicului.

La fel, au fost stabilite și cazuri când agenții constatori și conducerea Inspectoratului de poliție greșit interpretează și pun în aplicare art.440 alin.(3) din Codul contravențional, care prescrie că: „*În cel mult 15 zile de la data sesizării, agentul constator este obligat să verifice sesizarea, să întreprindă măsurile prevăzute de prezentul capitol și să emită decizia asupra cauzei*”.

Prin urmare, unii agenți constatori, încălcând acest termen impus de legiuitor (15 zile), printr-un raport de șablon solicită superiorilor săi prelungirea neîntemeiată a termenului examinării sesizărilor cu privire la contravenții, care sunt înregistrate în Registrul nr.2 de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente, făcând eronat trimitere la Ordinul comun nr.121/254/286-O/95 din 18.07.2008³⁸.

În consecință, rapoartele agenților constatori sunt acceptate, vizate și termenul este prelungit, decizia asu-

38 Ordinul comun al Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal și Centrul Național Anticorupție ale Republicii Moldova nr.121/254/286-O/95 din 18.07.2008, cu privire la evidența unică a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni.

pra cauzei contravenționale fiind emisă peste termenul de 15 zile, prevăzut la art.440 alin.(3) din Codul contravențional.

Consider că, asemenea deficiențe sunt inadmisibile într-un stat de drept și într-o societate democratică, deoarece contravin practicii Curții Europene a Drepturilor Omului.

Și din acest punct de vedere voi împărtăși opinia autorului S. Furdui, judecător, doctor în drept, care a relevat în una din lucrările sale că, contravenția, ca specie de ilicit, aparține „materiei penale”, în așa fel art.6, paragraful 1, al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale³⁹ găsindu-și întru totul aplicarea în cazul procesului contravențional.

Magistratul a mai precizat că, criteriile privind identificarea naturii juridice a faptei au fost utilizate pentru prima dată în Hotărârea Engel și alții împotriva Olandei, din 8 iunie 1976, fiind ulterior preluate de jurisprudența Curții care vizează hotărârile c. Moldovei, potrivit cărora fapta calificată de dreptul național ca și contravenție aparține noțiunii autonome de „materie penală”. De exemplu: Hotărârea Ziliberbeg c. Moldovei din 1 februarie 2005; Hotărârea Guțu c. Moldovei din 7 iunie 2007; Hotărârea Russu c. Moldovei din 15 august 2008; Hotărârea Hyde Park c. Moldovei din 7 aprilie 2009; Hotărârea Masaev c. Moldovei din 12 mai 2009; Hotărârea Fomin c. Moldovei din 11 octombrie 2011; Hotărârea Brega și alții c. Moldovei din 24 decembrie 2012⁴⁰.

Elocvent în acest sens se impune precizarea că, potrivit art.374 alin.(3) din Codul contravențional: „*Procesul contravențional se desfășoară pe principii generale de drept contravențional, în temeiul Constituției, al prezentului cod, al Codului de procedură penală (...)*”.

Pornind de la aceste deziderate, contravenientul urmează a fi privit prin prisma art.63 din Codul de procedură penală, care oferă clar noțiunea de bănuit în procesul penal, modul și actele procesuale de recunoaștere, precum și termenii la expirarea cărora această calitate dispare⁴¹.

Cu alte cuvinte, în decurs de 15 zile în privința persoanei (denunțate) suspecte de comiterea unei contravenții trebuie emisă decizia asupra cauzei contravenționale, exact așa cum o cer prevederile art.440 alin.(3) din Codul contravențional. În caz contrar există riscul tragerii ilegale a persoanei la răspundere contravențională, fapt care, din această perspectivă, poate genera o even-

tuală condamnare a Republicii Moldova de către Înalta Curte de la Strasbourg.

Pe baza celor conturate *supra*, așa menționa **în concluzie** că, binevenită este elaborarea în modul stabilit fie a unei hotărâri de guvern, fie a unui ordin comun (inter-instituțional), cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind aplicarea uniformă a Codului contravențional de către organele de constatare și de către autoritățile competente să soluționeze cauzele contravenționale, specificate în art.385 alin.(2) și art.393 alin.(1) literele c) și d) din Codul contravențional, precum și de către procuror, în temeiul art.396 alin.(1) din Codul contravențional.

Oportun ar fi ca acest act normativ să conțină și prevederi ale ordinelor sau, după caz, instrucțiunilor/regulamentelor interne ale instituțiilor competente implicate, elaborate în domeniul practicii contravenționale referitoare la formularele proceselor-verbale cu privire la contravenție, formularele deciziilor, modul de completare, evidență etc.

39 Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiată la Roma la 04.11.1950, ratificată de către Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24.07.1997.

40 Revista Institutului Național al Justiției nr.3, 2014, pag.22-24.

41 Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.122-XV din 14.03.2003, cu modificările și completările ulterioare.

SITUAȚIA DE URMĂRIRE PENALĂ – TEMEI DE ADOPTARE A HOTĂRĂRIILOR TACTICE PRIVIND IDENTIFICAREA LOCULUI AFLĂRII BUNURILOR SUSTRASE

CRIMINAL PROSECUTION SITUATION – THE BASIS FOR THE ADOPTION OF TACTICAL DECISIONS REGARDING THE IDENTIFICATION OF THE LOCATION OF THE STOLEN GOODS

Marian RAMAȘCAN
Procuror în Procuratura raionului Sîngerei

REZUMAT

Faptele infracționale sunt investigate în situații specifice de timp, loc, mediu, în anumite condiții de interacțiune cu diferite procese ale realității obiective, în dependență de comportamentul persoanelor antrenate în activitatea procesual-penală, precum și sub influența altor factori care pot să nu fie cunoscuți pentru organul de urmărire penală. Acest sistem complex de legături reciproce creează, în final, acel mediu specific în care activează reprezentanții organelor de urmărire penală și alți subiecți antrenate în probatoriu și, desigur, în care se materializează acțiunile concrete ce investigare a faptelor infracționale. O asemenea situație este cunoscută în literatura de specialitate sub denumirea de „situație de urmărire penală”. Or, aceasta reprezintă o anumită realitate în a cărei condiții activează reprezentanții organelor de urmărire penală.

Cuvinte-cheie: infracțiune, urmărire penală, ofițer de urmărire penală, situație de urmărire penală, acțiune de urmărire penală, probatoriu, tactică, procedeu tactic, identificare, hotărâre tactică.

ABSTRACT

Criminal acts are investigated in specific situations of time, place, environment, in certain conditions of interaction with different processes of the objective reality, depending on the behavior of persons involved in the criminal procedure activity, as well as under the influence of other factors that may not be known to the criminal prosecution body. This complex system of mutual links creates, in the end, that specific environment in which the representatives of the criminal prosecution bodies and other subjects involved in the evidentiary work and, therefore, in which the specific actions materialize in the investigation of criminal acts. Such a situation is known in the specialized literature as a 'criminal prosecution situation'. However, this represents a certain reality under which the representatives of the criminal prosecution bodies operate.

Keywords: offense, criminal prosecution, criminal prosecution officer, criminal prosecution situation, criminal prosecution action, evidence, tactics, tactical procedure, identification, tactical decision.

* m.ramascan@procuratura.md

Soluția problemei stabilirii locației bunurilor furate este direct legată de situațiile de urmărire penală care apar în procesul de investigare a infracțiunilor.

Termenul „situaționalism” în criminalistică și studiul său își au originea în prima jumătate a anilor '20 din secolul trecut și deja în primele lucrări ale oamenilor de știință se spune despre posibilitatea unei abordări situaționale a procesului de investigare.⁴²

Studiul acestei probleme a început mai profund doar la mijlocul anilor 60, în cercetarea de doctorat a savantului A. N. Kolesnichenko, care a menționat că prin situația de urmărire penală este obișnuit să înțelegem o anumită situație în investigarea infracțiunilor, caracterizată prin prezența anumitor materiale de probă și informații și sarcinile specifice de culegere și verificare care apar în legătură cu aceasta⁴³.

Oferind definiția sa, I.F. Gerasimov consideră că situația de urmărire penală este o situație internă necesară, care a fost formată la un anumit punct al cercetărilor și este predispusă la schimbarea totalității factorilor materiali, informaționali și a altor factori care caracterizează ancheta și evaluarea acestora și determină principalele direcții ale cercetării ulterioare, luarea deciziilor și alegerea metodelor de acțiune⁴⁴.

Din punct de vedere al A. N. Vasiliev și N. P. Yablokov, „prin situația de urmărire penală, este recomandabil să înțelegem situația reală care se dezvoltă la un moment dat al cercetării sau înainte de începerea acesteia, caracterizând întreaga originalitate investigativă a acestui moment și determinată de o combinație de dovezi, acțiuni de căutare, procedurale și tactice, metodice, organizaționale și alte informații semnificative pentru cercetare⁴⁵”.

Potrivit lui V.I. Shikanov, situația de urmărire penală este „o totalitate de date care caracterizează situația în care OUP trebuie să acționeze⁴⁶”.

V.I. Gavlo definește situația de urmărire penală drept „situația investigației, caracterizată printr-o combina-

ție de dovezi esențiale pentru înțelegerea evenimentului curent, prezentarea și verificarea versiunilor, determinarea progresului și a stării cauzei cercetate⁴⁷.

I. A. Vozgrin susține că caracterizarea situației de urmărire penală reflectă întotdeauna rezultatele lucrărilor deja efectuate în cauză (disponibilitatea dovezilor) și nu dezvăluie perspectivele unei investigații suplimentare. Pentru un astfel de afișaj, orice factor al planurilor psihologice, materiale, tehnice sau de altă natură este indiferent: următoarea situație se află în cadrul anchetei. Factorii externi există indiferent de procesul de cercetare și determină natura mediului în care se desfășoară ancheta.⁴⁸

După opinia noastră, o definiție mai exactă este exprimată de R. S. Belkin, care observă că situația de urmărire penală este situația prevalentă la începutul sau în timpul investigării infracțiunii, în condițiile în care infracțiunea urmează să fie cercetată sau în curs de cercetare. Împărtășim pe deplin acest punct de vedere, după cum vedem, problemele legate de situația de urmărire penală sunt rezolvate în mod ambiguu în cursul investigării materialelor publicate de diferiți autori.

Fiecare autor, în ceea ce privește viziunea și înțelegerea situației de urmărire penală, este oarecum corect, deși unele dintre punctele exprimate sunt controversate și continuă să fie discutabile. Studiile despre opiniile practicienilor au determinat, de asemenea, ambiguitatea ideilor lor cu privire la situația de urmărire penală și încă o dată indică necesitatea dezvoltării în continuare a întrebărilor referitoare la latura de fond a situației de urmărire penală.

Din 45 de ofițeri de urmărire penală intervievați, 60% au indicat că situația de urmărire penală este un simplu stil de descriere de dovezi acumulate, 30% sunt de opinia ca reprezintă caracterizarea completă a stării de cercetare a cazului, 10% – au avut dificultăți de răspuns.

În Enciclopedia britanică, situația este explicată ca o combinație de condiții și circumstanțe care creează o anumită stare a lucrurilor.

Practic, OUP se confruntă cu situații de urmărire penală tipice care au determinat o parte integrantă a metodologiei criminalistice:

- a. infractorul este reținut în flagrant;
- b. infractorul nu este reținut, dar există anumite informații despre identitatea lui;
- c. infractorul nu este cunoscut și lipsesc informații despre locul aflării lui.⁴⁹

42 Якимов И.Н. Практическое руководство к расследованию преступлений. М., 1924. С. 167; Голунский С.А., Шавер В.М. Криминалистика. Методика расследования отдельных видов преступлений. М. 1939. С. 29.

43 Колесниченко А.Н. Научные и правовые основы методики расследования отдельных видов преступлений. Харьков. 1967. С. 16.

44 Герасимов И.Ф. Некоторые проблемы раскрытия преступлений. Свердловск. 1975. С. 173; Он же. Принципы построения методики раскрытия преступлений // Вопросы криминалистической методологии, тактики и методики расследования. М., 1973.

45 Васильев А.Н., Яблоков Н.П. Предмет, система и теоретические основы криминалистики. М., 1984. С. 137; Васильев А.Н. О криминалистической классификации преступлений // Методика расследования преступлений (общие положения). М., 1976; Он же. Проблемы методики расследования отдельных видов преступлений. М., 1978. л.

46 Шиканов В.И. Теоретические основы тактических операций в расследовании преступлений. Иркутск. 1983. С. 43.

47 Гавло В.И. Следственная ситуация // Следственная ситуация. М., 1985. С. 40.

48 Возгрин И. А. О соотношении следственной ситуации и алгоритмов расследования преступлений Л 1977 С 63.

49 Криминалистика учебное пособие в схемах / под ред А Г Филиппова 2-е изд . перераб и доп М 1999 С 171.

Verificarea situațiilor de urmărire penală care au apărut se realizează prin efectuarea de acțiuni de urmărire – cercetarea locului infracțiunii, audierea, verificarea declarațiilor la fața locului, ascultarea conversațiilor telefonice pentru a stabili locația bunului sustras.

Acestea sunt acțiuni principale și urgente de urmărire penală și investigații speciale, cu ajutorul cărora OUP primește anumite informații despre evenimentul infracțiunii, persoanele care au săvârși-o, locația și ascunderea obiectelor căutate, depistarea și ridicarea acestora etc. și numai după acesta se întocmește un plan pentru acțiuni suplimentare.

Următoarele situații tipice sunt identificate în literatura criminalistică în care este necesar de verificat declarațiile la fața locului pentru a stabili locația obiectelor căutate:

1. Când declarațiile unei persoane audiate conțin informații despre un loc sau o rută care sunt semnificative pentru caz, nu a putut să o numească sau să o descrie, astfel încât OUP să obțină o imagine clară despre aceste circumstanțe.
2. Când declarațiile persoanei audiate conțin informații despre locul unde se află orice urme ale infracțiunii sau obiecte care pot servi drept probă în caz.
3. Când este necesar să se compare declarațiile a două sau mai multe persoane cu privire la evenimentul care a avut loc într-un anumit loc sau pe traseul spre locul faptei.
4. Când declarația persoanei audiate conține informații despre situația din locul unde s-a comis evenimentul investigat. În astfel de cazuri, atunci când se verifică declarațiile la fața locului, uneori a fost posibilă restabilirea situației reale, verificând astfel cunoștințele persoanei cu privire la circumstanțele infracțiunii.

Aceste situații tipice pot apărea în cazul reținerii unui bănuit și adoptarea unui cerc de martori care depun declarații despre infracțiune. Dacă există informații puține sau deloc despre infractor, stabilirea locației bunului sustras devine un proces destul de complicat. Acest lucru se datorează faptului că criminalul, după ce a pus stăpânire pe proprietatea sustrasă, a reușit să dispună de ea, a ascuns-o în ascunzișuri determinate, a predate-o rudelor ori a vândut-o persoanelor necunoscute sau în anumite circumstanțe au fost distruse...

Situațiile care apar în timpul investigării infracțiunilor sunt diverse – de la cele simple la cele mai complexe, combinând diverse dificultăți semnificative. Acestea sunt chiar dificultățile asociate situațiilor de urmărire penală tipice atunci când un infractor nu este reținut, dar există anumite informații despre identitatea sa și nu există informații despre locul aflării.

Ca răspuns la impactul subiecților și participanților la cercetare, situațiile de urmărire penală se pot schimba atât pozitiv, cât și negativ, adică sub influența unor factori noi, pot trece de la simple la complexe și vice-versa.

Deci, OUP după ce a evaluat în mod incorect situația de la locul faptei, adoptă și decizia eronată să suspecteze ori nu pe cineva de comiterea faptei.

Obținerea anumitor rezultate de către OUP ar trebui să înceapă cu o evaluare a situației și a stabilirii direcției investigației, precum și prin luarea de măsuri pentru schimbarea acesteia într-o direcție favorabilă. Direcționarea este procesul de definire a obiectivelor comune și specifice.

M.V. Golovin înțelege procesul activității intelectuale și acțiunile unui OUP pentru a-și forma și realiza obiectivele ca „Cel mai eficient mijloc de impact asupra situației de investigare”, iar R.S. Belkin, a subliniat că combinația tactică constituie o anumită combinație de tehnici sau acțiuni de investigare și alte acțiuni, unite de un singur plan și datorate unei situații de urmărire penală specifice⁵⁰.

Dezvoltarea metodelor tactice creează condițiile pentru un studiu mai concentrat al situațiilor care apar atunci când se rezolvă probleme de stabilire a locației obiectelor sustrate.

Luați în considerare caracteristicile situațiilor de urmărire penală, care sunt în special similare în investigarea mai multor tipuri de infracțiuni. Prima situație. Infractorul este reținut în flagrant la locul crimei sau după săvârșirea ei. Dacă o persoană este reținută în flagrant la locul crimei și se declară vinovată, atunci nu este dificil să se stabilească toate circumstanțele cazului și să ridice obiectele suturase de către acesta. În acest caz, toate bunurile vor fi returnate victimei, dacă acestea nu au fost depuse integral, victimă se va adresa cu o cerere de compensare a daunei materiale. De regulă, OUP se limitează la acțiuni procedurale obligatorii și transmite dosarul procurorului pentru punerea sub învinuire și întocmirea rechizitoriului.

Situația este diferită când suspectul este reținut în afara locului crimei după comiterea sa, în care nu au fost găsite bunurile sustrate, adică a avut posibilitatea de a ascunde bunurile. Această situație complică activitatea OUP și necesită o abordare serioasă la identificarea direcțiilor și alegerea tacticii pentru a stabili locația bunului sustras.

Altă situație. Infractorul nu este reținut, dar există anumite informații despre identitatea sa și locația bunului furat. În această situație, persoana suspectată de comi-

50 Белкин Р. С. Очерки криминалистической тактики. Волгоград, 1993. С. 75

terea unei infracțiuni, este adusă pentru audieri, și ar trebui stabilită de către ofițerii de investigație în timpul măsurilor special de investigație și dusă la OUP pentru a stabili circumstanțele cazului.

În timpul audierii, în ciuda prezenței unor dovezi chiar suficiente, suspectul, de regulă, neagă faptul că a comis o faptă ilegală. În acest caz, rezultatele stabilirii locației bunului furat și ridicării sale ca probă materială are un efect pozitiv asupra desfășurării cercetării infracțiunii și descoperirii acesteia

A treia situație. Nu există informații aproape deloc despre infracțiunea și locul unde se află proprietatea furată. Această situație aparține categoriei problematice, necesitând mari eforturi și tehnici pentru identificarea persoanei care a comis infracțiunea și pentru a efectua acțiuni de urmărire penală și măsuri speciale de investigații.

Rezultatul final al unei astfel de situații este deseori suspendarea procesului penal.

Să cercetăm mai detaliat aceste situații și acțiuni tipice ale OUP pentru a stabili locația bunului furat:

1. Infractorul este reținut după săvârșirea infracțiunii, iar bunurile furate nu au fost găsite la el. OUP în această situație este necesar să întreprindă următoarele măsuri:

- cercetare la locul faptei;
- audierea victimei;
- stabilirea și audierea martorilor, mai ales – martori oculari ai faptei;
- audierea bănuțului cu privire la un eveniment, despre bunuri sustrate etc.;
- prezentarea pentru recunoaștere a bănuțului (în cazul în care martorii l-au văzut);
- dacă este necesar, se va efectua confruntare între martor și bănuț;
- percheziții la locul de muncă și la domiciliul bănuțului;
- verificarea amprentele digitale ale suspectului și amprentele găsite la locul incidentului folosind evidențele criminalistice;
- verificarea caselor de amanet, magazinele de realizare a lucrurilor second, îmbrăcăminte și alte piețe emergente spontan;
- identificarea persoanelor cărora li s-a vândut bunul furat;
- ridică lucrurile sustrate;
- prezintă victimelor lucrurile ridicate pentru recunoaștere;
- prezintă suspectul persoanelor care au cumpărat obiecte furate de la el;
- numește expertizele necesare ale obiectelor ridicate de la locul faptei.

2. Persoana care a comis sustragerea bunurilor nu a fost reținută, dar proprietatea sustrasă a fost descoperită. Trebuie menționat că această situație apare în practică mult mai des. Cu toate acestea, în cazul detectării unei mașini răpitate, este dificil de identificat persoana care a comis această faptă, ceea ce indică la complexitatea acestei situații pentru practicieni.

OUP în această situație trebuie să:

- audieze complet persoanele care posedă informații despre infracțiune, despre bunurile furate și pagubele care i-au fost provocate;
- să cerceteze locul faptei (dacă este vreo conexiune cu vehicule, apoi să inspecteze atât locul de unde a fost furat vehiculul, cât și locul în care a fost descoperit);
- să prezinte martorilor albumul foto al persoanelor înregistrate la inspectoratul de poliție pentru identificarea suspectului;
- să ordoneze expertiză pentru obiectele ridicate de la locul faptei, pentru verificarea amprentelor găsite;
- verificarea punctelor de amanet, a magazinelor de topuri, a magazinelor de îmbrăcăminte și a altor piețe;
- identificarea și audierea persoanelor cărora li s-a vândut bunul sustras;
- să ridice bunurile sustrate;
- să prezinte victimelor lucrurile ridicate pentru recunoaștere.

3. Infractorul nu este reținut, nu există informații despre el și bunurile sustrate nu au fost găsite.

OUP în această situație trebuie să:

- cerceteze locul faptei;
- audieze victima;
- stabilească și să audieze martorii;
- să numească expertize pe urmele ridicate de la locul faptei;
- acordă sarcina de a verifica magazinele de amanet, magazinele de top, îmbrăcăminte și alte piețe emergente spontan;
- să efectueze măsuri de investigare operațională pentru a stabili persoana care a comis infracțiunea și locația bunului furat;
- la înființarea lor să efectueze interogatoriile acestor persoane;
- confiscă lucruri furate;
- să prezinte lucruri confiscate pentru identificarea victimelor;
- să prezinte persoanelor cu obiecte furate un album foto al persoanelor care sugă studiile la organul afacerilor interne pentru a identifica și identifica suspectul;
- să numească expertizele criminalistice necesare pe obiectele ridicate de la locul faptei.

Lista de acțiuni de cercetare și de căutare efectuate de ofițerii de investigație poate fi modificată, ținând cont de măsurile suplimentare planificate. În cursul cercetării OUP are un singur scop – descoperirea infracțiunii, adică identificarea unei persoane suspectate și reținerea acesteia, precum și depistarea bunurilor și ridicarea acestora.

În plus, există două situații cu care OUP se confruntă la investigarea infracțiunilor: când locația obiectului căutat a fost depistată și bunurile descoperite și ridicate de la persoana care le-a depozitat, iar acestea sunt integre și în număr deplin și atunci când bunul nu este găsit sau infractorul nu îl are deja în legătură cu vânzarea către o persoană neidentificată, distrugere, consumare, cheltuire (bani, valută, etc.).

În cel de-al doilea caz, când bunul nu a fost găsit sau infractorul îl avea deja în legătură cu vânzarea către o persoană neidentificată, distrugere, cheltuire (bani, monedă, obligațiuni etc.), iar victima a prezentat o cerere de compensare pentru daune materiale, OUP îl recunoaște în calitate de parte civilă în cauză.

A.A. Nurushev, în cercetarea sa de disertație, citează schematic tipurile de daune materiale provocate în rezultatul comiterii infracțiunii la diferite etape a pregătirii și săvârșirii ei:

1. Pregătirea pentru o infracțiune:
  - daune colaterale.
2. Tentativa de infracțiune:
  - dauna curentă;
  - dauna principală.
3. Infracțiunea terminată:
  - dauna colaterală;
  - dauna principală;
  - profituri pierdute.

În plus, A.A. Nurushev consideră că procedura metodologiei de acordare a compensațiilor pentru daunele materiale cauzate de o infracțiune este aceea că ajută la:

- rezolvarea uneia dintre principalele sarcini ale metodologiei de investigare;
- acordarea de compensații pentru daunele materiale cauzate de o infracțiune mercenară;
- determinarea obiectului cercetării;
- depistarea semnelor sustragerii în faza procesului penal;
- interacțiunea OUP cu ofițerii de investigație, auditori și experți;
- planificarea descoperirii infracțiunii în faza inițială;
- programarea descoperirii noilor circumstanțe într-o etapă ulterioară.

În practică, dacă bunul nu a fost găsit, instanța ia o decizie cu privire la compensarea sa în contraechivalent, iar prejudiciul cauzat de infracțiune este indemnizat pentru o lungă perioadă de timp, ceea ce nu satisface victima.

Autorul împărtășește punctul de vedere al R.S. Belkin, că situația de urmărire penală este situația care predomină la începutul sau în timpul urmăririi, condițiile în care infracțiunea urmează să fie cercetată.

Urmările sunt în mare parte confruntate cu situațiile tipice, situații care au devenit parte integrantă a metodicii criminalistice, necesitând verificarea atunci când:

- a) infractorul este reținut în flagrant;
- b) infractorul nu este reținut, dar anumite informații cu privire la identitatea și locația obiectelor căutate sunt cunoscute;
- c) Infractorul nu este reținut, nu există informații despre el și bunurile sustrate nu au fost găsite.

Verificarea datelor din următoarele situații se realizează prin examinarea locului faptei, audieri, verificarea declarațiilor la fața locului, căutarea bunurilor și ridicarea acestora și ascultarea conversațiilor telefonice pentru a determina locul aflării bunurilor sustrate.

Acestea sunt principalele acțiuni de urmărire penală prin care OUP primește anumite informații despre evenimentul infracțiunii, persoanele care au comis-o, localizarea și ascunderea obiectelor căutate, ridicarea acestora, și numai după aceasta se întocmește și se prezintă un plan pentru acțiuni suplimentare (la necesitate).

Pentru obținerea anumitor rezultate procurorii și OUP ar trebui să înceapă cu o evaluare a situației de urmărire penală, precum și cu luarea de măsuri pentru schimbarea acesteia într-o direcție favorabilă.

„Cel mai eficient mijloc de impact asupra situației de urmărire penală”, a subliniat R. S. Belkin, „este o combinație tactică”⁵¹, și este direcția rezolvării problemelor tactice care determină conținutul informațiilor deținute și utilizate de OUP.

Dezvoltarea metodelor tactice creează condițiile pentru un studiu mai concentrat al situațiilor care apar atunci când se rezolvă probleme de stabilire a locației obiectelor sustrate. În mintea noastră, sarcinile tactice nu sunt un element separat al procesului de investigație, ci veriga centrală a acestei orizontale, deoarece acestea determină lista și secvența acțiunilor de urmărire penală și specială de investigații.

Aceste sarcini se manifestă clar în faza inițială a investigării infracțiunilor. Situația de urmărire penală care apare în faza inițială a cercetării infracțiunii stă la baza selectării direcțiilor și a adoptării unei soluții tactice specifice sarcinii de identificare a locației proprietății sustrate. Aceste și alte situații de urmărire penală care pot fi prezentate, sunt ulterior și baza algoritmului de cercetare a infracțiunii.

51 Бепкин Р.С. Очерки криминалистической тактики Волгоград. 1993 С 75

PLANIFICAREA ACTIVITĂȚII – UN INSTRUMENT MANAGERIAL DE BAZĂ ÎN ASIGURAREA EFICIENȚEI INSTITUȚIONALE

Ana CUȘNIR*
*Procuror în Secția politici și management
al proiectelor a Procuraturii Generale,
magistru în drept*

REZUMAT

O planificare reușită asigură pe de o parte orientarea spre performanță în activitatea Procuraturii, pe de altă parte susține implementarea standardelor și obiectivelor în activitatea procurorilor.

Implementarea acestor instrumente manageriale sunt imperative pentru asigurarea unui progres continuu. Specificul activității Procuraturii obligă la o analiză permanentă a situației în contextul în care aceasta trebuie să reacționeze sau să acționeze anticipat la provocările cu care se confruntă și să-și aleagă corect prioritățile.

Cuvinte-cheie: *procuratura, standarde, priorități, planificare, management instituțional, dezvoltare strategică, control intern managerial, model, performanță.*

ABSTRACT

A successful planning ensures, on the one hand, orientation towards performance in the activity of the Prosecutor's Office, on the other hand, it supports the implementation of international standards and objectives in the prosecutorial activities.

The implementation of these management tools is imperative to ensure continuous progress. The specificity of the Prosecutor's Office's activity forces a permanent analysis of the situation in the context in which it must react or act in advance to the challenges it faces and choose their priorities correctly.

Keywords: *prosecutor's office, standards, priorities, planning, institutional management, strategic development, internal managerial control, model, performance.*

---

* ana.cusnir@procuratura.md

Motto: Dacă „eșuezi să planifici, planifici să eșuezi”.
Benjamin Franklin

Planificarea reprezintă una dintre cele mai importante responsabilități ale managementului unei organizații, fiind parte a funcției de previziune și este tradițional prezentată ca instrument de formalizare și operaționalizare a deciziilor strategice, identificând obiectivele importante și stabilind ce trebuie de făcut pentru realizarea acestora.

Planificarea activității este necesară pentru orientarea spre acțiune, a face ca personalul să fie axat pe rezultate, pe priorități, pe schimbări pentru a se situa înaintea problemelor.⁵²

Planificarea, având ca principale instrumente diagnoza și prognoza, reprezintă alegerea sarcinilor ce trebuie îndeplinite pentru realizarea obiectivelor propuse, prezentarea modului în care trebuie îndeplinite sarcinile și precizarea momentului în care acestea trebuie îndeplinite.

În opinia cercetătorului român Constantin Oprean, în lucrarea „Managementul global al organizației bazată pe cunoștințe”, avantajele oferite de planificare sunt următoarele:

- *stabilitate și adaptabilitate*, având în vedere că aceasta oferă întreprinderilor pârghiile necesare care generează succesul, permit acestora să anticipeze unele evoluții, care pot apărea pe viitor sau să facă față situațiilor de criză;
- *asigură îmbunătățirea performanțelor*, deoarece scoate în evidență prioritățile, anticipează fenomenele și asigură o bază reală pentru evaluarea rezultatelor obținute;
- *permite distribuirea optimă a resurselor* în vederea obținerii performanței;
- *asigură îmbunătățirea controlului*;
- *constituie forța motrice*, care determină ca procesele să fie fezabile.

Planificarea nu este un scop în sine, având în vedere că nu constituie un rezultat.

Procesul de planificare este interdependent monitorizării și evaluării acestuia prin rezultatele raportate. Prin urmare, scopul principal al planificării este orientarea spre performanță.

Planificarea, monitorizarea și raportarea privind performanțele constituie unul din Standardele de control intern managerial⁵³. Astfel, fiecare entitate publică instituie sisteme eficiente de planificare a activității, ela-

borând planuri strategice și planuri anuale de acțiuni, care includ obiective strategice/operaționale, indicatori de performanță și riscuri asociate obiectivelor.

Procesul de planificare prevede raportarea sistematică cu privire la realizarea planurilor, atingerea indicatorilor de performanță ale entității publice, precum și privind monitorizarea și controlul riscurilor.

Fără control, planificarea nu poate fi urmărită, iar fără planificare, controlul nu ar avea un cadru de referință, după care să se orienteze. Astfel că planificarea asigură obiectul muncii prin control.⁵⁴

Totodată, planificarea constituie ajustarea obiectivelor strategice și operaționale la resursele disponibile prin întocmirea unui plan de acțiuni, stabilind termene realiste.

Fiecare subdiviziune organizațională din cadrul entității publice elaborează un plan anual de acțiuni, care ulterior urmează a fi integrat în Planul anual de acțiuni al entității publice.

O planificare reușită necesită revizuirea, actualizarea sistematică și coordonarea planurilor convenite pentru a reflecta:

- modificarea obiectivelor și riscurilor, care nu au fost anticipate în momentul întocmirii planului de acțiuni;
- modificarea volumului resurselor alocate entității și altele.

Obiectivele și indicatorii de performanță pot fi revizuiți semestrial, în următoarele situații:

- acțiunile prioritare ale entității publice și/sau subdiviziunii organizaționale au suferit schimbări și aceasta a influențat modificarea sarcinilor și atribuțiilor;
- structura organizatorică a entității publice/structura subdiviziunii a fost revizuită și aceasta a influențat modificarea sarcinilor și atribuțiilor;
- alte cauze, circumstanțe obiective apărute pe parcursul perioadei au contribuit la nerealizarea obiectivelor stabilite.

Nivelul de detaliere a planurilor entităților variază în dependență de complexitatea activității entității respective. Entitățile mici cu obiective explicite, puțini angajați și un volum mic de alte resurse elaborează planuri de viitor simple. Entitățile mai mari necesită procese de planificare mai complexe.

Managerul primește în mod sistematic rapoarte privind desfășurarea activității entității, atingerea obiectivelor și controlul riscurilor. Indicatorii de performanță sunt suficient de detaliați și măsurabili pentru a evalua gradul de realizare a obiectivelor și acțiunilor stabilite. Managerul evaluează performanțele, constatând even-

52 Silvia GORCEAG, Planificarea activității în instituțiile infodocumentare – nucleul activității de management, http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1307/Gorceag_Planificarea.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

53 SNCI 8. Planificarea, monitorizarea și raportarea privind performanțele.

54 Constantin OPREAN, Managementul global al organizației bazată pe cunoștințe. București: AGIR, 2011. 645 p. ISBN 978-973-720-363-2.

tualele abateri de la obiectivele stabilite sau măsurile neadecvate de control a riscurilor, în scopul întreprinderii măsurilor corective.⁵⁵

În cadrul procuraturilor de înaltă performanță, conducerea încurajează elaborarea de planuri strategice și operaționale, precum și crearea de politici/linii direcționale legate de activitatea procurorilor și a personalului.

În scopul realizării eficiente a atribuțiilor funcționale, Procurorul General stabilește, prin intermediul documentelor de politici și de planificare ale Procuraturii misiunea, obiectivele strategice și operaționale și atribuie responsabilitățile corespunzătoare angajaților în vederea atingerii performanței instituționale.

Programul de Dezvoltare Strategică al Procuraturii este documentul de bază pentru planificarea strategică și managerială a activităților Procuraturii, în care este stabilit cadrul de dezvoltare continuă pe termen mediu (3–5 ani).

Astfel, Procuratura a elaborat pentru perioada anilor 2021–2025 un Plan de Dezvoltare Strategică⁵⁶, care este în proces de implementare.

Planificarea strategică este un proces continuu, care permite organizațiilor să-și decidă viitorul. Este mai degrabă proactiv decât reactiv. Cu toate acestea, Daneget, Cohen, Hayes și Holden (1999) au observat că planificarea strategică se vede uneori ca un proces nesfârșit și au declarat că: „Majoritatea sistemelor de planificare strategică folosesc diagrame circulare pentru a descrie procesul de planificare. Chiar atunci când crezi că ai terminat, se pare că începi din nou, la fel ca Sisif, condamnat la o eternitate de a împinge un bolovan pe un deal abrupt, care se întorcea înapoi când se apropia de vârful dealului. Aceasta nu este intenția planificării strategice. Mai degrabă, este destinat să ofere un sentiment de previzibilitate și o metodă de realizare.”⁵⁷

O tehnică de planificare cunoscută ca „gap analysis”⁵⁸, poate fi folosită pentru a ajunge la o înțelegere clară a situației curente și a rezultatelor dorite.

Prin determinarea a ceea ce este important pentru succesul activităților în exercitarea fiecărei funcții fundamentale și prin detalierea viitoarelor rezultate dorite, organizația poate identifica domeniile pe care să pună accentul. Experiența sugerează că atragerea unei atenții deosebite asupra rezultatelor dorite, care pot fi esti-

mate și consecvente cu obiectivele organizaționale, constituie o modalitate eficientă de elaborare a planurilor și analizelor. Atenția ar trebui focusată mai degrabă asupra valorilor și principiilor fundamentale, decât asupra detaliilor.

Planificarea va trebui de asemenea să răspundă la întrebările: „Cine va fi implicat în procesul de planificare? Ce informații și date vor fi nevoie pentru a derula procesul de planificare? Care este calendarul procesului de planificare?”. Când ceva nu funcționează, trebuie planificat și luat un curs de acțiune nou sau modificat.

Aceasta este o abordare diferită de a vedea planificarea ca un set de pași detaliați, care funcționează pentru a atinge un anumit scop. Într-un sens real, planificarea strategică este o sondă inserată în interiorul organizației, măsurând răspunsurile acesteia la stimulii specifici. Creșterea și dezvoltarea unei instituții de aplicare a legii poate fi material asistată de o planificare strategică adecvată.⁵⁹

Construirea și buna funcționare a acestui proces, care este unul de durată, presupune eforturi colective și individuale, astfel încât să poată fi adaptat cât mai bine specificului și dimensiunii entității publice, cu respectarea prevederilor legale și principiilor generale ale controlului intern managerial.

Potrivit art. 10 al Legii nr. 229 din 23.09.2010 privind controlul financiar public intern⁶⁰: „*Managerul entității publice și managerii operaționali stabilesc obiective, acțiuni și indicatori de performanță pentru activitatea entității publice și a subdiviziunilor organizaționale, fiind responsabili de monitorizarea, realizarea și raportarea acestora.*”

Planificarea activității Procuraturii constituie o practică instituțională continuă, care adaptează activitatea Procuraturii la obiectivele naționale și sistemice, în scopul obținerii performanței.

Procesul de planificare conține câteva etape, după cum urmează:

- a) identificarea și stabilirea obiectivelor;
- b) identificarea și stabilirea priorităților;
- c) formularea acțiunilor, indicatorilor de rezultat și termenului de realizare;
- d) alocarea resurselor;
- e) monitorizarea și managementul riscurilor;
- f) monitorizarea realizării acțiunilor;
- g) raportarea rezultatelor obținute și evaluarea performanțelor instituționale.

55 Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 189 din 05.11.2015 cu privire la aprobarea Standardelor naționale de control intern în sectorul public, Publicat la 11.12.2015 în Monitorul Oficial Nr. 332-339 art. 2391.

56 Ordinul Procurorului General nr.19/28 din 03.02.2021.

57 Gregg W. Etter Strategic Planning For Law Enforcement Agencies: Management as a Gang Fighting Strategy, March 2003 Journal of Gang Research 10(3):13-23.

58 „Gap analysis” se traduce ca „analiza lacunelor” și care este folosită de organizații pentru compararea performanțelor lor actuale cu cele potențiale.

59 https://www.researchgate.net/publication/312191690_Strategic_Planning_For_Law_Enforcement_Agencies_Management_as_a_Gang_Fighting_Strategy.

60 Republicată în temeiul art. V lit.b) al Legii nr.234 din 08.11.2018 – Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 448-460, art.733.

Fiecare din aceste etape include anumite procese operaționale, care sunt interdependente și formează un cadru de acțiune pentru instituția Procuraturii, pentru ca aceasta să-și realizeze funcțiile sale la un nivel corespunzător de eficiență și eficacitate.

Regulamentul cu privire la planificarea, monitorizarea și raportarea activității Procuraturii⁶¹ stabilește modul de aplicare la nivel instituțional a instrumentelor de management ce se referă la organizarea procesului de *planificare, monitorizare, evaluare și raportare* a activității Procuraturii, în concordanță cu propria misiune, prioritățile și obiectivele strategice, în scopul obținerii performanței, în condiții de regularitate și transparență.

Procedeele de *planificare, monitorizare, evaluare și raportare* a activității Procuraturii constituie principalele instrumente manageriale în asigurarea performanței Procuraturii.

Astfel, orice proces de planificare trebuie să prevadă și procedura de monitorizare și raportare cu privire la realizarea planurilor, prin stabilirea și atingerea indicatorilor de performanță și controlul riscurilor.

Planificarea activității constituie un prim pas în atingerea performanței instituționale, care pentru a avea eficacitatea optimă necesită a fi bazată pe un proces continuu de evaluare.

Prin urmare, în contextul eficientizării activității Procuraturii, trebuie să ne asigurăm că funcțiile acesteia sunt realizate în cel mai eficace mod, iar pentru a asigura acest fapt este nevoie de a dezvolta capacitățile manageriale ale persoanelor de conducere din sistemul Procuraturii.

În acest sens, ține de menționat că în perioada februarie 2023 – iunie 2024, Procuratura Generală în parteneriat cu reprezentanța Asociației Barourilor Americane, Inițiativa pentru Supremația Legii în Republica Moldova (ABA ROLI Moldova), implementează în cadrul Programului USAID „*Susținerea reformei justiției penale și combaterea corupției în Republica Moldova*”, Conceptul „*Cadrul de excelență în activitatea Procuraturii*” numit și, „Procuratura – model”.⁶²

Conceptul implementat⁶³ utilizează planificarea activității ca un mecanism de bază în calea spre excelență, propunând ca fiecare procuratură să-și elaboreze propriul Plan de Dezvoltare, care va permite identificarea măsurilor de îmbunătățire a rezultatelor activității.

În contextul implementării inițiativei de „*procuratură-model*”, trebuie subliniat faptul că un *Plan de Dezvoltare a Procuraturii* este un plan specific, deoarece acest plan se va concentra pe definirea măsurilor de optimizare cu privire la nouă domenii de excelență⁶⁴ și pe analiza punctelor forte și a punctelor slabe ale respectivei procuraturi. Astfel, un plan de îmbunătățire a activității procurorilor este un plan suplimentar, care poate completa un plan de acțiune anual al unei procuraturi.

Prin urmare, planificarea și evaluarea performanțelor se realizează în scopul eficientizării activității, iar aplicarea și promovarea acestor instrumente manageriale sunt imperative pentru asigurarea unui progres continuu, având în vedere că dezvoltarea instituțională fără planificare, rămâne a fi un proces incert și nesigur.

În aceste circumstanțe, planificarea activității Procuraturii corespunde standardelor controlului intern, fiind unicul instrument managerial, care poate să asigure previzibilitate și eficacitate activității instituționale.

61 Aprobabil prin Ordinul Procurorului General nr.103/28 din 30.12.2020.

62 Manualul Procuraturii-Model din Republica Moldova „Un Cadru De Excelență a Procuraturii” elaborate de Dr. Pim Albers, consultant Asociația Barourilor Americane, Inițiativa pentru Suprematia Legii August, 2022.

63 Conceptul este implementat în cadrul a 3 procuraturi teritoriale: Edineț, Ocnița și Ungheni.

64 1. Conducerea, 2. Managementul resurselor, 3. Documentele de politici și de planificare 4. Proceduri penale eficiente, 5. Calitate muncii procurorului, 6. Cooperarea eficientă cu actorii externi, 7. Încrederea publicului, 8. Integritate, 9. Accesibilitate.

Editură și tipar:

„Sinectica-Com” SRL,
str. Onisifor Ghibu, 9/1,
tel.: (022) 20-27-15

Adresa redacției:

Republica Moldova, MD-2001, mun. Chișinău,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73,
tel.: (022) 828-373, (022) 828-375
e-mail: revist@procuratura.md
www.procuratura.md/md/RP/

© Procuratura Republicii Moldova, 2023

